

ЛЫВІВ

РІК

МОРБА

ХАТНА

1929

Ч. 12

Від Адміністрації

Пренумерата є платна з гори; щоби оминати перерви в посилці журналу, просимо о правильне виплачування належності.

До всякої кореспонденції з Редакцією і Адміністрацією просимо долучувати на відповідь 0-30 зл. поштовими значками.

В разі зміни місця побуту просимо завчасу нас про це повідомити, а на кошти зміни адреси прислати 0-50 зл. поштовими значками.

**ПОЗІР ЖІНКИ! КУПУЙТЕ
ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ
ЖІНОЧИЙ АЛЬМАНАХ**

„ДЛЯ НЕЇ — ВСЕ!“

З ДОДАТКОМ КАЛЕНДАРЯ НА Р. 1930

ЦІНА В КРАЮ: 3 зл., з пересилкою 3-60 зл.; ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: 60 ам. центів. — Хто прише гроші за 10 примірників Альманаху, той одинадцятий примірник (один) одержить даром. Замовляти на адресу: „Жіноча Доля“, Коломия, Нова 1. („Złota Dola“, Kołomyja, Nowa 1, Poland, East Galicia, Europe).

Передплачуйте найдешевший, популярний, ілюстрований двотижневик „ЖІНОЧА ДОЛЯ“

ЦІНА В КРАЮ: на рік 10 зл., на пів року 5 зл., на квартал 2-50 зл. ДЛЯ ЗАКОРДОНУ: на рік 2 дол. ам. ЦІНА ОГЛОШЕНЬ: 1 стор. 100 зл., 1/2 стор. 50 зл., 1/4 стор. 25 зл., 1/8 стор. 13 зл., 1/16 стор. 7 зл., за один раз. При сталих замовленнях опуст після умови.

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА ДО КІНЦЯ 1929 Р.

НА

„НОВІ ШЛЯХИ“

ЛІТЕРАТ.-НАУКОВИЙ, МИСТЕЦЬНИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ МІСЯЧНИК

що виходить книжками (8—10 аркушів друку)

з початком кожного місяця під загальною редакцією

АНТОНА КРУШЕЛЬНИЦЬКОГО

„Нові Шляхи“ мають відділи: а) літературно-критичний (поетів, прози, новел, оповідання, повісті, романи, драми, літературні огляди, характеристики письменників, рецензії й замітки); б) науковий (статті по історії, філософії, природничим наукам, економіці й соціології); в) мистецький (статті про музику, театр, малюнок, архітектуру); г) публіцистично-громадський (статті на загальні теми й події українського життя); ґ) інформаційний (з усіх ділянок праці, знання й творчості).

ПЕРЕДПЛАТА вносить: річно 32 зол., до кінця 1929 р. 22 зол., піврічно 17 зол., чвертьрічно 9 зол. Окрема книжка 3-60 зол. В інших європейських країнах передплата вносить: річно 20 шв. фр., півр. 12 шв. фр., а поза Європою і в Америці: річно 5 дол., півр. 3 дол.

Адреса Редакції й Адміністрації: ЛЬВІВ, ул. ДОМАГАЛІВ 2/1.

ВИДАЄ:

ВИДАВНИЧА СПІЛКА „НОВІ ШЛЯХИ“

КООПЕРАТИВА З ОБМЕЖ. ВІДПОВ. У ЛЬВОВІ.

За редакцію відповідає: Антін Крушельницький.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ХАТИ“

можна набути такі видання:

Проф. Марія Омеляченко — Вибір фаху.	Ціна 1— зол.
Н. Селезінкова — Дитячі садки.	„ 0-80 „
С. Татух — Монограми, брош.	„ 2-50 „
„ „ „ в ограні.	„ 3-50 „
У. Краченко. На новий шлях. В житті є щось...	„ 2-50 „
„ „ „ Prima vera.	„ 2— „
„ „ „ Лебедина пісня. Проліски. В дорогу.	„ „ „
„ „ „ Голос серця.	„ 0-50 „
Натія Гриневичева — Шелом в сонці	„ 5— „
Марія Підгірянська — Мати страдниць	„ 1— „
Д. Девіс — Робінзон Крузо	„ 2-80 „
Золота риба	„ 1— „
Пригоди качурка	„ 0-80 „

ОРИГІНАЛЬНІ

КИЛИМИ Й МАКАТИ

проекту О. О. КУЛЬЧИЦЬКИХ
і праці

можна набути

в „НОВІЙ ХАТІ“.

ВЕЛИКИЙ ВИБІР!

Макати від 25 зол. — в гору. Килими від 50 зол.

Лікарка Загального Шпиталу

Др. Софія Парфанович

ординує в недугах жіночих і діточих від години 3—5 пополудні.

Львів, вул. Домагалів 2. II.

НОВИНКА!

НОВИНКА!

КОСМЕТИЧНИЙ ПОРАДНИК ДЛЯ ПЕКАННЯ КРАСИ

ЯК ДОБУТИ КРАСУ

І ЗАДЕРЖАТИ МОЛОДІСТЬ ТА ЗДОРОВ'Я

НАПИСАЛА О. ЗАКЛИНСЬКА

З 63 ІЛЮСТРАЦІЯМИ — В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ

40 РОЗДІЛІВ, СТОР. 194, ЦІНА 6-50 ЗОЛ.

ЖІНКИ! Спішіть з закупом книжки, бо наклад на вичерпанню. Дух часу вимагає від кожної культурної жінки знання основ гігієни і косметики та дбайливості про зовнішній вигляд. Дбайте про задержання молодості і краси!!!

ЖАДАТИ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

ЗАМОВЛЯТИ В ВИДАВНИЦТВІ „ВЕСНА“

ЛЬВІВ, УЛ. РУСЬКА Ч. 3. I.

НОВА ХАТА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНОЇ КУЛЬТУРИ
ВИХОДИТЬ РАЗ У МІСЯЦЬ

РІК V.

ЛЬВІВ, ЛИСТОПАД 1929.

Ч. 12.

ЗМІСТ: Софія Русова: Діточі малюнки; Уляна Краченко: Цвіт осені; І. Тургула: Скрині; Марія Омеляченко: Психологія жінки; Г. Ф.: Килими в нашій хаті; К. Малицька: Софія Русова у Львові; К. Чапек: Ворожка; Моді; Ручні роботи; Ріжні вісти; Др. С. Парфанович: Гігієна жінки; Лікарські поради; Приписи; Бібліографія; Н. Гарін (Михайловський): Діточі літа Тьомі; Ілюстрації: Скрині: а) з плоским віком; б) зі спадистим віком; Кабінет прикрашений українським килимом; Спальня з килимом-образом роботи О. О. Кульчицьких.

СОФІЯ РУСОВА

ДІТОЧІ МАЛЮНКИ

Усім відоме велике значіння діточих малюнків, як проявів душі дитини, як вислів діточих переживань. Відомий бельгійський педагог Рума правильно назвав діточе малювання „графічною мовою“. Все те, на що у малої дитини ще нема слова, певного словесного виразу, вона накидає своїми невмілими лініями своїм, часто несвідомим „griffonage“. І ми, педагоги, психологи, що тепер так зацікавлені інтуїтивними змаганнями дитини, з увагою вдивляємося в цю інтимну мову дитини, шукаємо в ній слідів різних її переживань.

Неможна сказати, щоб у всіх дітей було природне змагання до самовиразу шляхом малювання, але як тільки воно проявилось, треба створити умови, сприятливі для нормального розвитку цього нахилу, цієї здібності, що й сама природно зростає в дитині. Перше малювання цікавить дитину більш як один із процесів руху без огляду на який небудь вислід. Воно починається звичайно з переймання, під впливом оточення та суггестії. З несвідомої первісної мазні помалу виступають якісь лінії, контури, для нас незрозумілі, але дитина пояснить вам їх в переконувачий спосіб, бо дитина малюючи передає той образ, який залишився в її пам'яті, не шукаючи в своїх накинених контурах певної подібності. Це бажання подібності, шукання шляхів до неї, приходить лише з віком дитини, часто доводить її до розпучки, як недосяжна мета і буває рішучим моментом у розвитку діточого нахилу до малювання, — моментом, в якому дитина потребує певної допомоги. Взагалі у розвитку діточого малювання можна — на думку Люке (Luquet: Les dessins d'un enfant) — відмітити 4 моменти або фази: 1) несвідомо, переймаюча „мазня“, якою дитина бавиться хвилюю, без свідомого уявлення її можливого значіння; 2) перехід до наміреної творчості (вік 5—4), коли поволи з незв'язаних ліній складається більш менш реальний образ, коли дитина береться за олівець з певним ба-

жанням — намалювати „жабу“, але намалювавши її, з новим ходом думок пояснює цю жабу як „чоловічка“, — інтерпретація змінюється або через самий рисунок, або через зміну в думках молодого маляра. Тому, то діти ще не мають певних уявлень річей, вони схоплюють в них і передають в своїх малюнках лише ті риси, що їх більш усього цікавлять, додають предметам багато нових деталей. Це так звана концепціональне малювання. Іншим разом діти пробують намалювати те, що вони бачили перед шістьма тижнями. Освітлюють той предмет своєю яскравою фантазією, як що не йде їм про подібність. В такому первісному малюнкові дитина втілює свою думку, вона схоплює вже не так певні контури предмету, як його духа: у корови може бути й 6 ніг і не буде очей, але роги конче будуть. В хаті може не бути вікон, але дим з комина певно буде виходити, той дим, що є символом хатнього життя. Коли дитині випадково пощастить намалювати щось дуже близького до правди, то вона так цим захоплюється, що може кілька днів по черзі усе малювати той же предмет, додаючи йому усе більш деталей реальних і фантастичних. Для педагога цей період малювання дітей є перевіркою певності діточих спостережень, які що далі стають чимраз численніші і все ясніше виступають з глибини діточого духового багатства. Дитина малює все з пам'яті (в тому віці), з моделю вона не може, це для неї подвійна праця понад її сили. У кожній дитині можна побачити свій тип малюнку, свій вираз тих або других спостережень, на яких найбільш охоче зупинилася її творча фантазія. Далі Люке відмічає 3) моменти льогічного реалізму і 4) зорової льогіки і примінення перспективи (вік 10—12). Вправді, розподілення моментів у Люке не обов'язкове для усіх діточих колективів, дітчий малюнок розвивається відповідно до загального розвитку дитини, в однім з показників її розвитку й того оточення, в якому дитина живе.

Які ж теми більш усього виявляються в малюнках дітей? І тут маємо деякий матеріал для порівняння: європейські дослідники диточих малюнків знаходять в них такі теми: на першому місці що до кількості вживання стоять теми: чоловічки, групи людей, одяга, хата; далі поширені також засоби комунікації — залізниця, човни, фіри, вулиця, річка, звірі та птахи, дерева і квіти, різні меблі, ремісничі знаряддя, цацьки та свята, в яких вони приймають участь. Подібні теми знаходимо і в українських дітей на Радянській Україні. В 1928 р. зроблена була анкета межи дітьми шкільного віку по школах полтавської губ. Зібрано було 3.069 малюнків від школярів, та 592 від безпритульних дітей та від переступників закону, взагалі між дітьми від 7 до 18 р. На один малюнок дали 45 минут часу. У молодших дітей переважають цілі картини, у старших окремі предмети; цілі картини складають 73,8%, окремі речі 26,2%. По окремим темам дослідники дають таку таблицю:

Теми	Хлопці	Дівчата	Разом
Людина	2,3	2,5	2,4
Тварина	1,7	0,2	0,9
Городина та овочі	3,6	4,6	4,2
Рослина	4,5	4,0	7,8
Будова	6,5	4,9	5,7
Комунікація	0,6	0,2	0,4
Різні знаряддя	3,0	5,1	4,1
Геометричні орнаменти	1,3	0,7	1,0
Фантастичні	0,6	—	—
Інші теми	1,9	1,2	1,6

До цього цікаво додати, що у безпритульних дітей панують три улюблені теми: людина (20%), але більш усього міліціонер, або взагалі хтось, що загрожує їх свободі, будова (10,6%), засоби комунікації (9%). Будова, як мрія, де прихилитися, засоби комунікації, як засіб шукання нової, кращої долі. Що до рослин, то вони найчастіше виступають в малюнках дівчат літ 10-ти, відтак зникають аж до 14-літ, коли знову починають появлятися. Суцільні картини обіймають такі теми:

Сюжети	Хлопці	Дівчата	Разом
Пейзаж	3,6	0,4	2,0
Пейзаж з людьми	1,8	2,1	2,0
Пейзаж з будовою	41,5	41,7	41,6
Пейзаж з людиною і будовою	15,5	16,1	15,8
Побутові сцени	3,7	2,1	2,9
Історичні та географічні	3,0	0,8	1,9
Орнамент	2,6	3,6	3,1
Соціально-політичні	2,2	1,5	1,9
Військові теми	0,9	0,1	0,5
З трудової праці	0,4	0,5	0,5
Мертва природа	0,7	0,8	0,8
Фантастичні й карикатури	0,2	0,06	0,1
Інші	0,5	1,09	1,5

На жаль, в анкеті, проведеній по школах київської округи, теми малюнків не подані, але ми ще маємо для порівняння малюнки маленьких емігрантів в Празі, які виявляють такі теми:

На 360 малюнків дітей від 4 до 12 літ ми бачимо:	
Одинок хата з 2 деревами	107
Хата з чоловічками	47
Звірятка, птахи вкупі з людьми	32
Самі чоловічки	29
Побутові сцени	25

Хата оточена квітками	24
Хата з квітками і чоловічками	19
Залізниця, літаки, фіри	19
Самі звірятка	16
Самі квітки	11
Ілюстрації до казок	10
Звірятка коло хати	3
Пейзажі	4
Села	9
Національні малюнки	6

Порівнюючи теми емігрантських дітей з темами полтавських дітей ми в процентах бачимо, що вони значно різняться завдяки різним умовам життя і різному вікові дітей. Однак, що тут замітне і спільне — це велика кількість хат у дітей емігрантів 33,6 і у дітей безпритульних на Україні 20%. Теж помітна різниця в темах по природі — вони більш численні у дітей емігрантів ніж у полтавських школярів, але це треба віднести до впливу різного виховання. На жаль, не простудійоване у наших дітей кольорове малювання, а Спенсер каже, що головне захоплення дітей це малюнок в кольорах. Взагалі спостережень над українськими дітьми ще майже немає. Тому треба дуже вітати організацію при Київській Академії Наук „Кабинету досліджування диточої творчості“, який робить і переписи дітей і різні виміри та спостереження. По їх працям видно, що кожний період віку дитини замітний різним характером малюнку. Розвиток малюнку, як то можна прослідити на малюнках однієї дитини за якийсь період часу, іде від загальних ліній як найпростіших елементів до контурів, образів, коло яких молодий маляр веде ціле своє оповідання і кожна добре виконана тема викликає нову працю, не в цілі удосконалення попереднього завдання, а для нової проблеми. Розвиток малюнку не йде все послідовно, а більше зривами, скоками під впливом двох факторів: а) біологічного — стан здоров'я, міцних фізичних сил, — б) соціального — оточення, зовнішні враження. У кожній дитині відповідно до її піднесеного або приниженого діапазону душевних і фізичних сил міняється тип малюнку, його характер, його яскравість. У кожній дитині є свої улюблені проблеми малювання. У однієї дитини 1—2 проблеми, у другій 3—4. Часто один сюжет у кількох дітей опрацьований неоднаково. Дівчата довший час затримуються на опрацьованні елементів, підходів до проблеми, хлопці більш на композиції. Взагалі уважливе відношення до диточих малюнків в значній мірі помагає зрозуміти диточу психологію і бажано було б провести серед українських дітей дошкільного і шкільного віку анкету, щоб краще зрозуміти диточі малюнки, а через них ближче підійти до психології дитини.

АНКЕТА НА ДІТОЧІ МАЛЮНКИ

Збираючи диточі малюнки треба на кожному поставити ім'я, вік дитини, рік в якому малюнок повстав. Малюнки мають бути поділені на різні категорії, напр.: 1) Вільне малювання. 2) Малювання на певну тему: а) призначену дитині згорі, б) призначену самою дитиною. 3) ілюстративне малювання казок, віршів, оповідань. 4) Малюнки в барвах на різні теми.

Питання анкети індивідуальні (вік дітей 4—14).

В котрому році життя почала дитина малювати? Які перші предмети вималювано? Улюблені теми? Які проблеми можна відмітити? Який стан здоров'я? Треба зазначити — з якого соціального оточення походить дитина і в якій диточій установі вчиться.

ЦВІТ ОСЕНИ

Що-року, в осени пізної днях, коли золоті Далії та білі й рожеві Айстри минаються, окрашують мою кімнату цвіти — ті, що в мудрих книгах записані під назвою *Colchicum Autumnale*.

Пізноцвіти осінні... радість очей утомлених...

На почеснім місці... в кришталевій посудині, дістають що-днини одукровану, свіжу воду і так тривають ще довго-довго...

Утлі, бліді, ніжні цвіти осени пізної...

В вересні, та жовті являються вони над берегами тихих вод... Та не всюди. Сьогодні рідкістю є вони у нашій фльорі. Задля убійчої утрійності цілої їх суті, нищать їх люди — із корінням та насінням — нарочно. Скот оминає це зілля — все ж трапляються затроєння людей — бо молоко, тих коров, що пасуться на луках, покритих пізноцвітом, перемішується з кров'ю, є трійливе, має в собі кольхіцину.

Бачила я їх колись — в місцевості, де проживала я, вітаю їх і тут, на вохких, понадсиньських луках.

Одинокі представники дико ростучих цвітів осени в нашому підсонні. Гордо піднімають корону глядять кудись... у небо...

Пора процвітання для усіх рослин минула давно — і ті, що цвіли весною та літом похилили свої головки ясні по першому приморозку — інею...

Жили... Процвітали... Видали плоди...

Коли на ржаво-рудих луках, довкола дзеркала столічної води, що сталою під хмарним небом поблискує — піднімаються високо та прямо, безпосередньо із підземної бульви — шестицвітні цвіти, рослини *Colchicum autumnale*. Струнки платки цвіту забарвлені антоціаном фіолетового.

Отрійна в цілій суті своїй рослина, скриває в собі краплину нектару, принадує дрібних, крилатих мешканців повітря, потрібних їй при доповненню акту запліднення.

Коли відцвіте — складається рослина тільки із підземної бульви, з якої на-рік, весною являється тричотири листки — як листки тюльпана — довгаві. Межи листками знаходиться овоч-тобілка з насінням *Semen Colchici*. Листки скоро завмирають, зникають без сліду — і коли на білих рурочках підніметься осінню цвіт — є він без зелені листя, на тлі ржавої луки — наче погробовець — самотній...

Colchicum autumnale — семейство лілієватих (*Liliaceae*) із відділу *Melanthaceae*. Около трицять родів його живе в Азії та в північній Африці. В нашій полосі пізноцвіт той є одиноким. З кольхіцини — яку рослина 0,4% має — споряджують препарати *Vinum* і *Tinctura Colchici*.

Кольхіцина що-ино в найновішій десятилітті знайшла пристосовання в медицині. Лічництво людове знало про це зілля давніше. Знахорки — як приміром стара, знайома моя — славна на всю околицю лікарка, Бугринка, із пізноцвіту споряджувала лік на задиху.

Яйце виварене в листю цього зілля дає гарну, золотисто-жовту крапанку.

Цвіт осени простий у своїх чертах... і жалість у серці, на вид його — нова...

Без листя, без стебла, неначе самотній, без родини... останній на могилі... накликає спомини весни давньої... цвіти осени... цвіти отруї... і згадка про давно минулий день...

І за віщо життя віддав він... за осінню розцвілий цвіт блідий... бурєю зламаний... за мрію?

Блідий цвіт... тільки згодом... тільки колись плід... отрійний...

Що-року вони, цвіти осени — у мене у кришталевій посудині... а на хвилях кришталевого повітря, на смугах блілого, холодного проміння... знакомий хтось, хоч чужий, зближається із словом:

— А хоч минулося... триваю... і приходжу...

Памятаю день той...

Пізної осени пополудне. Село мовчить. Снопи у столі. Сади отрясені. Люде за селом далеко. Труд і тільки труд, інтензивна праця. І те і це треба ще зробити... зібрати... звести... Незнати бо — коли, може цієї ночі — явиться могутня, біла паня — зима. Дехто оре під озимину. Інші поїхали в ліс по топливо, по листя на постілку. Немає ідилії. Очі шукають слідів життя — даремно. Пусто. Глуха монотонність. Світ завмирає. Сонце світить бездушною мертвотою... розпростирає понад усім блілого, холодного проміння-сітину. Ціле наподвір'я в повені блідавих блисків. Крізь вікна розкриті, крізь двері відчинені лється блідо-золотисте світло, заливає стіни світлиць...

Вітрець не віє і ні одного тут-близько голосу не чути.

Ганок в червоно-крававім листю дикого винограду. Громадка ржавожовто одітих грабів на горбку — розмежує будинок шкільний від громадського. Темна синь далекіх гір...

Серед розділля за селом смуга диму із ватри пастухів. На бульбищі огні з пирію та мятиння, на сонний краєвид накладають барву янтару...

Заоране поле чорніє. Сум — тяжка свідомість того, що невідклично неминує... зближається...

У таке пізної осени підвечір'я вела я тутірку із гостем моїм, професором із близького міста. По праці вийшов він на прохід, на село, задержався у нас — хвилину.

Скала нашого взаємного зацікавлення велика. Педагогія, психологічні проблеми... а понад усе природа ціла із скарбами і тайнами своїми...

Професор більше поважний як усе, говорить уривчасто, загадкою — хоч тем все нових — із обсягу нашого — придає нам Доня моя.

Золотокудрява, в червоній, крапчастій суконочній шугає з кімнати до саду то до свого гайочку — як називає грабину — і приносить все щось нового, що рада-би зберегти перед морозом, або про що хоче від Професора довідатися.

— Що нового любя дитина, приносить нам?

Доня подає Професорові галузочку окриту суто дрібним лілієвим цвітом.

— Знайшла в моїм гайочку — ви казали, що це бояринка, а на селі кажуть на ті цвіти „варіяти“ цвітуть не в пору.

Збентежений Професор повтарає:

— Цвітуть не в пору... цвітуть не в пору — бачили посвоячені з ними, плекані Айстри, давно згинули — а отся Бояринка тишить тебе дуже — правда?

— Я щось на Савковій долині знайшла іще... і з побідною усмішкою кладе, розсипає дрібні цвіти, укладає з них узорі...

І звідки ти їх, Пелехуне золота, приносиш... це Пізноцвіти — не добре тобі брати їх у ручки. — дуже вони їдкі... убійчі...

А коли Доня знов кудись стрибнула говорить Професор:

— Осінні цвіти не здобуваються на яркі краски, вони всі лілієві... фіолетові... бліді...

— Ой, ті Айстри... ті Herbstzeitlose... без падії... без завтра...

Щоб настрої змінити питаю його про його працю.

— Кінчу мою книгу розвідкою про тайни життя рослин, про різноманітність і зміну праці комірок рослин — в осени.

Крізь розкриті вікна бачили ми як кольоровим дощем падає листя з дерев... в цілій гамі барв зелено-жовтій, ржаво-брунатній, кроваво-шкарлатній паде воно, розстелює по землі пишні gobelini...

— Бачите, пані, падають... хоч вітрець не віє, морозу нема. Природа у зарядженнях своїх сувора. Тайна відкидання листя осінню відкрита. Самі дерева із власної ініціативи позбуваються листя свого перед критичною хвилиною... опад приготується в організмі рослини в половині літа — перебарвлення попереджує опадання листків. До розбудження життя весною це необхідно потрібне — є в тім глибока причина — та про це — знайдете в кінцевій розвідці моєї книги.

— Падають золоті листки з дерев... умирають сні... ясні сні мої...

— Осіннє сонце тоне у морі мрак на сон... на сон...

— Коли б так міг і я уснути на сон... на вічний сон...

— До самогуби немаю відваги... оминати сензації хочу... і так умру... чую...

— Що? Чому? Ледви стрівожена — можу спитати.

— Іронія судби... У душі чуття, якому, кажуть, гріх в ній бути... прагнення неугасаюче...

— Люблю.

Останні, золотаві проміні пливуть крізь вікна розкриті... Кімната в повені холодного світла...

— Осінні цвіти лілієві, ідеальні... це не поломінні рожі літа... а такі вони убійчо-утрійні...

І поглядом доповідає... З очей його читаю визнання, якого не сподівалася чути. Стрівожена примикаю повіки. Не знаходжу слів, відповіді.

— Осінні цвіти чи знають, чи жалують улитаючих останніх хвилини життя...

— Спадаюче листя каже мені: Час відійти...

— Сталося, неповинен був я цього вам казати, піду, щоб ніколи тут не прийти... хвилина — і смерть замкне прагнень ворота.

— Що ж? Мусить бути так у природі... і в житті так... Чару життя торкнути, не допити, минутися...

— Що то є любов?

— Жадоба росте мати вас цілу...

Люблю... може і не вас — а цей символ жіночості... довершення... ту усмішку Джіоконди...

— Самітний не можу... не хочу... жити...

— А Оксана, доня ваша?

— Вибрала остаточно товариша життя. Мій обов'язок скінчився. По вінчанні відіжджає вона з дружиною.

— А діло? Праця життя вашого?

— Я-ж казав — скінчене.

— Часто оповідав я вам про мою молоду жінку...

Двадцять літ спокійний був я. Оксана. Культ спогадів... Праця. Виклади... Досвіди. Діло моє заповнювало життя моє. Від коли стрінув вас, відійшла покійниця в тінь...

За спроневерення любові першій — покута. Кара за смілий сон в осени... за сон про яр... про любов...

Хоча спроневерення властиво не має. Люблю все тільки один тип. Задрожали блиски давнього життя, погаслого щастя молодого. У вас люблю тому, що колись любив... втілення доброти. Ви і золотоволоса ваша доня пригадуєте так живо мені Оксану, коли маленька була і її добру маму... мою любу дружину...

Самітна осінь... за нею зима і ніч... Пізноцвітам і спіненим сном — заглада!...

Старість, утом, жура тих самітних — про харч, про буденне життя... те все — не для мене.

Воскресло в житті моїм чуття давно похоронене — мрій силою... Завтра вихор розвіє мрію... сніг покриє цвіт — лишиться нудьга... осіння туга...

Безнадійний сон розжалобленої душі... Бачу вас і чую зачнутися ноктюрни осени...

Ваше лице — одної із тих, що на землю приносять щастя. І чи ж душа моя на вид молодості вашої могла устережися перед любов'ю... Усе тут — в домі вашим маюнок кожний... цвіт... книжка говорить про гарну думку, властительки... про індивідуальність її сильну... про овиди широкі...

Пізноцвіти снять про сонце... я сню безнадійний сон...

Ланцюги спогадів доволі довго волік я за собою...

Тяжка дорога — котрою йшла душа моя... пустинна дорога... Тебаїда духа... Хвилини які зістали мені — не мають майбутности... Сіра година осінного життя... Самітна душа блукається повна утоми і суму...

— Летять листки... хоча вітрець не віє...

А хоч сутінь усунувся — добачую схвилювання його, бачу блідість на гарнім ще лиці професора.

Хвилина мовчанки.

А в тишині тій трагічне щось... здається, щось важить — на великих терезах — судьба.

Доня, золота Пелехуня, вертає, у осіннім листю знайшла і обережно приносить, черчака-кошенільку маюсеньку, кармінову — і зазулку семикрапчасту, якою тішиться дуже.

— Де її — і як на зиму примістити — може у коробочці? Шкарлатні, крапчасті крильця її — як моя суконка. Люблю її дуже. Сонечко-ворожко моя! І хухає, огріває її, щоб до життя привернути.

— Дай-но її тут, Кудрошко моя, поворожимо.

Професор огріває зазулку... Доня тішиться. Розпростерає зазулку крильцята... оживає — та не в силі вона в гору злетіти — упадає...

Загуркотіли на греблі фіри обвантажені топливом. Челядь вертає із діброви.

В мовчанні подає руки професор на прощання... Забирає з собою кілька лілієвих цвітів дрібних...

Вони йде у мене не зівали, коли дістала я із пошти, між іншими — пару слів від Оксани. Повідомлення про вінчання і просьба відвідати їх. Батько тяжко хворий.

А коли чоловік мій вітався, та успокоював Оксану, ввійшла я — до кімнати хворого — сама.

— Чому? Для-чого? Та ж донька ваша, Оксана. Діло ваше, є для чого жити. Оглянувся. Розбудився наче зі сну.

— Я щасливий. Глибоко вдячний за сю хвилину...

Дивився свідомий із виразом уповісання в очах.

— До смерті бється серце в грудях моїх для тебе — а смерть так близько...

Щоб не зрадити тайни — виходжу з кімнати — в якій біля хорого, в кришталевій посудині стояли осінні квітки блідо-лілієві без зелені листа...

— Не йди Джіокондо моя!

— Що татко говорить? — питає муж мій.

— Горячка вертає, все про Herbstzeitlose та про

Джіоконду говорять в хоробі тій — яку лікарі не можуть пізнати.

Безжурно... рівно падуть свіжинки білі... Падуть на луки покриті пізноцвітом... на кущі з почорнілими тернами... на загорілі кровю — ягідки калини...

Умирає природа без сонця...

Умирає в осени свій одне серце людське...

— Що таке любов?

ІРИНА ГУРГУЛА

СКРИНІ

Коли піч заняла майже четвертину кімнати, а над головою звисають сволоки — немає вже місця на більші предмети в сільській хаті; великими розмірами вони перешкодували би світлицю, а височиною пригнічували

Плоска скриня (власність Музею Н. Т. ім. Ш.)

й притемнювали її. Тому то й в обстанові сільської хати ми бачимо: низькі лави, що оббігають стіни, втиснену при стіні біля печі низьку постіль, та поміж лавами, ближче до покуття — скриню, висунену дещо на середину кімнати.

Висунена дещо на середину скриня, ніби відокремлюється від прочих предметів притулених до стіни; оперта на коротких ногах — вона вивищується понад цілу обстанову, а уставлена на першому плані, передо всім звертає на себе увагу.

Скриня прибула до сільської хати як один із перших та давніх предметів її обстанови. Усе своє майно вніс чоловік у скрині до своєї хати, та не лише скрив у ній свій дорібок, але ще й послужився нею як столом. І до нинішнього дня скриня відіграє подвійну роль в обстанові: як скринька для річей і як стіл. З огляду на цю подвійну послугу, вирізняємо два роди скринь: властиві скрині з двоспадістим віком, що служать лише для хоронення, і скрині із плоским гладким віком, що хоронять річі і рівночасно заступають стіл. Вони різняться теж висотою і розмірами. Скрині зі спадістим віком є звичайно досить глибокі, але оперті на низьких ногах або довгих ногах. Скрині, що заступають стіл, бувають багато на коліщатах, вони є багато нижчі від скринь - столів,

що хоч звичайно досить плиткі, є значно підвижені та довші від властивих скринь.

Уставлена на першому плані скриня, мусить прикрасити світлицю. І в тій цілі покривають цілу поверхню скрині орнаментами, уложеними переважно із геометричних елементів (трикутників, ромбів, прямих і ломаних ліній) — які рисують ножиком в дереві. Орнамент стисло достосовується до орнаментацийної площини. І так на довгій, фронтній стіні рисують великі колеса, виповнені 6-ти раменними зіздами, що сплітаються зі собою, або хрестами (часто трираменними), які по два, або й більше уставлені біля себе. З гори, від долу та боками на рогах, ніби обрамлюють основний мотив вузькою лиштвою зі скромним пасистим орнаментом. На бічних вузьких стінах рисують звичайно головний мотив без повторення (пр. одно колесо), тим заховують тяглість орнаменту, що обігає докола стіни скрині. Чотири стіни скрині є трактовані як одна орнаментацийна цілість, що по розложенню дає одноцільний, пасмовий взір. Осібне поле для орнаменту творить віко скрині. На обох стінах двоспадістого віка повторяється два рази той самий орнамент, переділений посередині поздовжньою вузькою лиштвою. Він є або повторенням мотиву на фронтній стіні скрині, звичайно в значному поменшенні, або його укладають інакше. Тільки віко властивих скринь покривають орнаментами, плоскі столові плити є гладкі,

Скриня з падейним віком (власність Музею Н. Т. ім. Ш.)

вони прикриті звичайно скатертю. Взір на скринях буває переважно двокольоровий; або малюють площинки мотиву напереміну чорною (деколи синьою) і червоною

краскою, або випалюють їх, і тоді дістаємо взір у двох відтінках бронзової краски.

„Писаних“ — рисованих скринь нині вже мало на селі. Замість них бачимо в хатах масивні, залізом ковані скрині, що зовсім не помітні ні формою ні прикрасами, та які й рідко знаходяться у світлиці, де їх місце займає стіл та шафа.

Традиційну скриню з приданим вносять молода у дім чоловіка, але ховає її в комору або чорну хату, де вживає її за стіл, стільницю...

І скриня — давніше перший важкий предмет у хатній обстанові, — тратить своє значіння, зникає теж як цінний зразок людської творчості. Вона сходить до друго-рядної ролі ужиткового й потрібного предмету в хаті, що не надається вже до світлиці, де разив би своєю тяжкою формою і браком всяких прикрас.

МАРІЯ ОМЕЛЬЧЕНКО

ПСИХОЛОГІЯ ЖІНКИ

Соціальна робітниця, генеральна секретарка Пора-день для вибору звання в Празі — співробітниця ба-гатьох чеських культурних організацій, видала книжку „Психологія жінки“, в якій на підставі наукових дослі-дів різних учених засовує характери й типи жінок. Най-більше використала авторка працю професора універси-тету в Ісбруку П. Матеса, в якій він говорить про різні типи жінок.

Професор Матес, головний лікар жіночої клініки, після своєї довголітньої практики й наукового досвіду визнає два головні типи жінок: жінка з яскравими й чи-стими елементами жіноцтва й жінка з елементами муж-ності (мужеського).

У кожній людській одиниці в природі знаходяться два сексуальні елементи, які й визначають пол людини, але у кожного чоловіка є якась частина елемента жіно-чого, так як у кожної жінки є трохи елемента мужесь-кого. Від кількості мужеського елемента в організмі, в натурі жінки, й залежить тип жінки.

Людське тіло підлягає законам розвитку й занепаду й тому де-які форми людства тільки що розвиваються, а де-які вже зникають. Матес є думки, що жінка, як тип людства є старший і менше удосконалений, підчас коли мужеський організм, як тип людства, є молодший і більше досконалий.

Тип жінки, в якій натурі є багато мужеського еле-менту, більше досконалий, — Матес називає його і н т е р-сексуальний, межиполовий тип.

Тип жінки, яка має лише незначну частину муже-ського елемента, у якій в значній мірі беруть перевагу жіночі елементи, Матес характеризує як тип „пикніки“; цей тип жінки є менше досконалий. Ці два типи жінок є основними типами, вони різняться між собою фізично іноді мало помітно, але духовна різниця між ними дуже велика.

„Пикніка“ — каже Матес — це „справжня жінка“, в ній дуже багато чисто жіночого елемента, вона вже са-мою природою призначена на те, щоби стати матір'ю й дружиною. Такі жінки легко родять дітей і дуже пло-довиті. Їх організм удосконалений для розмножування

Орнамент на писаних скринях, що зберігаються у збірках Шевченківського Музею у Львові, вказує на його особливе трактування, на своєрідний тип людського орнаменту, приміненого до вирізування в дереві загалом, особливо-ж у прикрашенні скринь. Своєрідний спосіб прикрашування всієї скрині, кожної її площинки густим писанням, нагадує нам східний спосіб прикрашування цілої поверхні густим, дрібним орнаментом.

Сам орнамент — його геометричність, прямолінійне уложення, вбогість основних мотивів, їх обрамлення... сходиться з орнаментами на інших зразках людського ми-стецтва та споріднює скрині з другими родами людської творчості.

Орнамент писаних народних скринь, можна дуже влучно примінити до прикрашення предметів хатньої обстанови, в першу чергу церковних престолів, тетра-поду, рам.

людського роду. Характер „пикніки“ не дуже складний, але вона розумна, практична, дуже спокійна, та лагідна, весела, ніколи не нудиться, — хоч сумує, то не довго. Вона може скоро розгніватись, але скоро й заспокоїтись, свою образу скоро забуває, вміє простити винному. Душа її гармонійна, вона може важко плакати, але не довго, любить побавитися, любить свій дім, господарство. Ко-хання й подружжя це її ціль, але вони не виступають у неї як проблеми, яких їй важко булоб вирішити. Коли навіть чоловік її зрадить, то вона зуміє йому це простити й забути. Зате й чоловік до такої жінки після зради знову радо навернеться. „Пикніка“ скоро старіється, але це її не турбує, всі зміни в своєму організмі вона не-реносить легко, просто. Життя бере спокійно без трагіки і філософічних міркувань.

Інтерсексуальний тип жінки здебільшого зустріча-ємо по містах; вони являються нащадками цілих гене-рацій, у котрих було багато подруж сильних характерів.

Цей тип жінок більше привабливий для чоловіків; вони чарують їх своєю гарним тілом і лицем, що таке виразне і має в собі так багато дужого. Інтерсексуальні жінки відзначаються гострим розумом, але їх душа повна розладу, боротьби, різних проблем і питань, в їх природі вперто борються два елементи: мужеський і жі-ночий. Така жінка не має щастя. Вона часто змінює своє палке кохання на зимну байдужність а то й ненависть відразу. Вона може бути дуже ніжна й чутлива, але може проявити суворість, грубість аж до брутальності. Вона може образити дуже болюче тай приласкати дуже палко. Така жінка здібна на геройство й на великі діла. Коли вона одинока, не має дітей, то вона тужить за чоловіком, за дітьми, але подружжя для неї є проблемою і по біль-шій частині не знаходить вона в ньому не тільки щастя, але навпаки — вона знаходить трагедію, яка часто кін-читься розводом. Любить свої діти, але не вміє добре їх виховувати, бо вона є нервова, нерівна. Жінки-мистці, учені-героїні є інтерсексуальні. Жінка ж „пикніка“ ні-коли не буде мистцем, ученим, політиком. Вони знаходять щастя й призначення тільки в родині — муж, діти, господарство — для них все.

Жінки інтерсексуальні — мусіли б зовсім зректись родини, та вибрати собі працю відповідну до своїх здібностей та нахилів, віддавшись їй всею своєю багатогомнотою. Тоді найшли б хоч частинне вдоволення, тоді може не було б в їх житті трагізму, бо щастя вони все-таки не найдуть! Коли пройде перехідний вік (40—50) такі жінки теж заспокоюються, душа їх вже не роздвоюється, нема боротьби — лише задоволення в милій їм праці.

Ці два типи жінок є основні, від них відрізняються інші типи жінок, що виявляються вже не так часто.

Жінка-астеника (asthenika) — тип дуже чутливої жінки, це клубок нервів, дегенеративний тип жіноцтва.

Протилежний цьому типові є жінка з грубими суворими рисами характеру чоловіка. Такі жінки йдуть до війська, вони можуть бути героями й катями. Це дуже рідкий тип жінки. Італійські старі майстри малювали

жінку гетеру і святу — це тип інтерсексуальний, а старі німецькі малярі — малювали жінку „ликирку“. Найяскравіші типи „ликирки“ — Рубенса. Найяскравіший тип інтерсексуальної жінки Мессаліна.

В дослідях Матеси є багато правди. Вже за 30 р. до нього (Матес вмер у 1924) профес. Вольцоген (Wollzogen) написав працю „Третій пол“ — де він теж після наукового досвіду зясовує типологію й характеріологію жінки згідно з розподіленням сексуального елемента.

Проф. Еліс (Ellis) в своїй праці доводить, що жінка, як тип людства — є більше досконалою, ніж чоловік, теж саме твердить і проф. Лапінський (росіянин, проф. Одеського Університету) — бо природа, яка дуже розумно розподілює свої дари, яка так старається о продовження життя, роду — наділила жінку найкращими елементами людства, організм жінки є більше удосконалений, ніж чоловіка. Зате її інтелектуальне життя не є таке довге як чоловіка, бо вона сповняє функції матері.

Г. Ф.

КИЛИМИ В НАШІЙ ХАТІ

Часто доводиться почути погляд, що нині народні килими не підходять до кожної, хатної обстановки, що в деяких кімнатах не можна прямо простелити чи розвісити килима. Погляд цей правильний лише в одному

брак усяких прикрас. Обстановка хатна має бути вигідна й доцільна.

До такої обстановки куди краще підходять наші народні килими зі своїм багатством красок і орнаменту — як банальні „дивани“.

Найбільш поширена є думка, що до т. з. кабінету (який вповні усунув і заступив колишню вітальню-салон) — не можна дати народного килима.

Кабінет п. О. Ш., співробітниця „Нової Хати“, прикрашений старим подільським килимом з XVI ст. (Килим виконаний в роботі „Ужувальське Мистецтво“ в Косові)

випадкові — коли мебель є не модерна — а ядро стилева, цебто автентична або вірно наслідувана з даної епохи (прим. рококо).

Однак цей випадок серед наших умовин відпадає зовсім — така стилева обстановка дуже дорога та їй не місце в наших українських хатах. Здебільша купуємо готову мебель по склепах і її зовуть „модерною“. На протязі останнього десятиліття вона однак майже не змінилася — її головна прикмета — це прості лінії — та

Спальня п. О. Ш., співробітниця „Н. Х.“, прикрашена килимом-образом О. О. Кульчицьких

Кабінет складається з бібліотеки, бюрка і великих шкіряних фотелів-клубів. Чим прикрасити довілку серед такої обстановки — це доволі складна проблема, однак її можна і треба завжди вирішити в користь народного килима. Навіть тоді, коли калитка дозволяє на правдивого „перза“.

Друге таке складне питання — це килим над ліжками у спальній кімнаті.

Дійсно не кожний килим на це надається і тому доволі часто заступають його в нас занавісою-бальдахимом,

Такий бальдахим є безумовно дешевший і доки новий, зроблений з опалю або тютю виглядає доволі чепурно. Однак він ніколи не витримає суперництва з гарним народним килимом — і тому, що це чуже — (французьке) і хоча дешеве, непрактичне і негігієнічне. (Килим можна кожного тижня витріпати і вичистити — бальдахим прибирає порошок цілими місяцями — бо годі його все знімати і прати.) В обох цих випадках, коли важко нам підібрати у взорах чи красках звичайний народний килим треба заглянути до великої скарбниці старих, українських килимів з XVI, XVII і XVIII століття.

Серед наших старих килимів — от хочаби цих, які є у львівських музеях таке багатство красок і орнаменту, що до кожної кімнати, до кожної обстановки знайдеться щось підходячого. Ці старі килими такі прекрасні, що й не легко рішитися на вибір.

Взагалі ніяких килимів навіть народних не можна купувати з дня на день. Над їх купом й вибором треба

основно призадуматися. Не можна їх також купувати в першому ліпшому склепі — тимбільше, що в останніх часах працює багато польських майстерень, які витворюють прямо пародії наших народних килимів.

Скільки ще, на жаль, бачиться по наших хатах таких банальних, безвартісних килимів, куплених за солоні гроші по чужих склепах або майстернях!

Щоби килим був гарний і мав мистецьку вартість мусить він бути або вірною копією старих, українських килимів або вірним зразком нашого народного мистецтва. Треба його отже або замовляти в мистецькій майстерні або купувати прямо на селі (подільські килими, гуцульські ліжники).

Наше народне мистецтво це багатство, яким нам слід гордитися перед своїми і перед чужими. — Зберігаймо і плекаймо його в наших хатах! Купуймо лишень народні килими!

СОФІЯ РУСОВА В РІДНІЙ ШКОЛІ І ЗАХОРОНЦІ МІЖ ДІТЬМИ І ПРО ДІТЕЙ

День 25. вересня ц. р. остане на завжди пам'ятним для дітвори й молоді дівочих шкіл ім. Шевченка у Львові. В цій дні загощила до нас шановна гостя з Праги, п. Софія Русова. Прибула на освітній конгрес до Львова і вжеж не могла відіхати, не побачивши молодого покоління, яке зростає й виховується під крилами Рідної Школи.

Від ранку дівчата схвилювані. Прибирають світлицю, зносять квіти, зелень, килими — причепурюються. Усі, хто тільки може, у святочних народних одягах — пластунки в однострою. Раз-враз зазирають до вікна, чи не надходить від Національного Музею старша сива пані з п. Паньківською. Поприходила вже дітвори зі захоронки при вул. Софії, зібравися всі члени Старшини Жіночого Кружка ім. Ганни Барвінок і родичі учениць. На підвищенню посеред салі високе крісло для достойної гості — і від нього аж до входової брами будинку по обоки сходів станули шпаліром дівчатка від найменших до найстарших. Усі з квітками. Пластунки попереду.

Дванадцята година. Розвідниця голосить: ідуть! Пластовий клич: честь віддай! Голова Кружка п. Говиковичева й управителька школи ведуть Софію Федоровну до світлиці, де дожидає її нетерпеливо захоронка, виділова школа, учительська семінарія — сая наповнена у березі. По дорозі діти кидають дорогій гості квіти під ноги — багато! багато! Ах, як вона схвилювана! Цвіти... цвіти... а досі останніми роками тільки терня чужини ранило душу... При вході до салі витає її бадьора кантата: „Яка це пісня гучно грає сьогодні в серцях молодих“ — представник Рідної Школи о. Мітрат Базюк і делегатка Захоронки п. Павликовська витають достойну гостю і впроваджують на підвищення. Вона не годна слова промовити зі зворушення: „Защо те все? за що?“.

Маленьке дівчатко з народної школи і ще двоє діток зі захоронки виходять наперед і дзвібонять свій діточий привіт: „Любі Пані! ми маленькі, але серця в нас щиренькі — Тож як тільки ми почули, що до Львова Ви прибули, Вмиль почалися скликати, щоб Вас, Пані, привитати. Бо ми чули, що Ви, Пані, про нас дбали вже взаранні; Що на рідній Україні, де Дніпрові води сині, Ви

в садках дітвори вчили, Забавляли, голубили. І там навіть між чужими серцем жили Ви з малими. А сьогодні Ви тут з нами — о! як тішимося Вами! Радіб квіти всі зірвати. Вам під ноги підіслати, Радіб зорі вниз стягнути, щоб світили Вам на пути. Але ручки коротенькі, але сили в нас слабенькі — Так і дар наш невеличкий, лиш квіточок три китички“.

Подають свої квітки п. Русовій, а вона зі слезами в очах вицілює рученьки малих, дякує-плаче. Учителька Малицька виголошує довну промову. Складає привіт від школи, від учительського збору, розказує молоді й усім зібраним про життя й заслуги достойної гості. П-ні Русова раз-враз перебиває: „Не треба! не треба!“ але відтак і сама втягається у чар споминів давно минулого і доповняє розказ дитячими. Усі до глибини душі схвилювані — усі щойно тепер розуміють, яка велика громадянка стоїть перед ними, які жертви клала вона на своєму життю за народну справу — усе там було і тюрма і злидні і наконєць гірке емігрантське скитання.

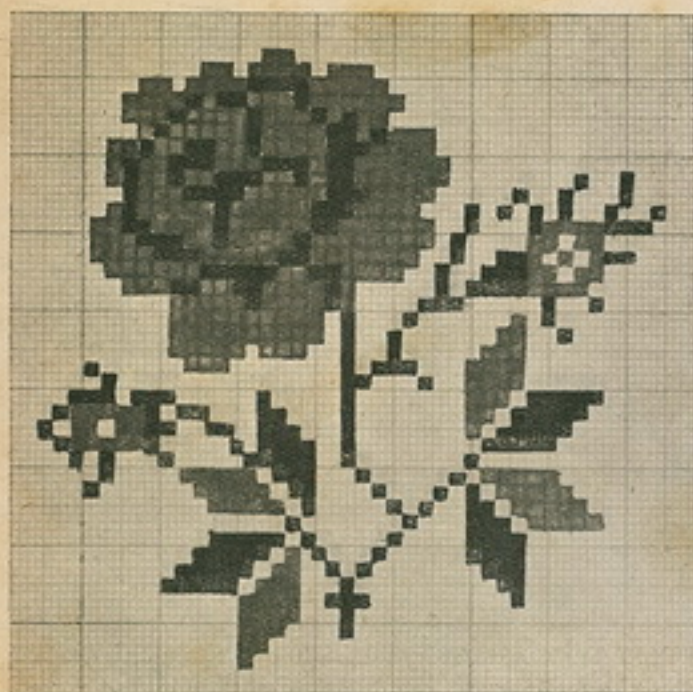
Софія Федоровна відповідає — не находити слів подяки за влаштувану в її честь гостину — і тільки один заповіт дає молоді: „Любіть людей! а всюди буде вам добре. Мені і в тюрмі було добре. Найдіть собі ціль і йдіть до неї — працюйте!“ Дівчата зворушені, у всіх на очах слези.

Гарненька Гуцулочка Оля Шепарович (Гуцулка по своєму строю) складає привіт від товаришок дівочої школи ім. Шевченка — такий простий, щирий, власного укладу привіт. Вони не вчилися про п. Русову з читанок — ах! бо в наших читанках про наших визначних людей так мало пишуть — але вони знають, хто така п. Русова і бажають їй ще довго трудитися для українських дітей. — І знову величезна китиця пишних рож і гвоздиків опинилася у стіп дорогої Софії Федоровної.

А потім ще привіт одної семінаристки і п. Павликовської. Делегатка Захоронки підчеркує заслуги п. Русової на полі дошкільного виховання; згадує, що у ювілейному виданні Захоронки з приводу 25 літнього існування і п. Русова помістила була свою цінну статтю і просить шановну письменницю загостити до наших

РОБОТИ

СОРОЧКИ

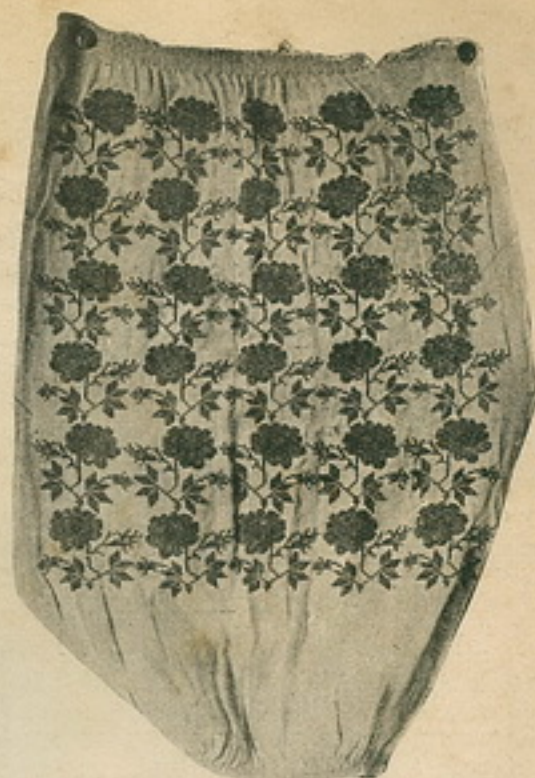

Деталь узору рукава (ч. 4). Краски: X червона, ■ чорна.

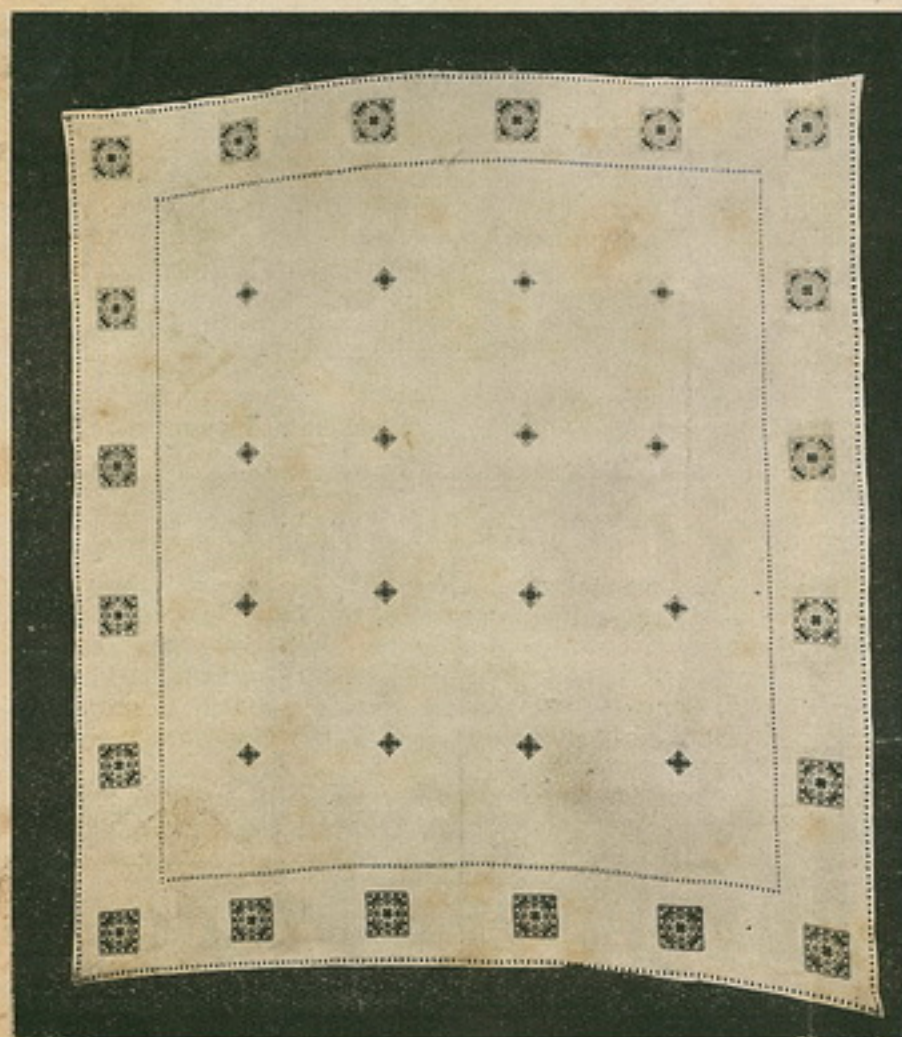
4. Рукав жіночої народної сорочки. Рукави цієї сорочки майже суціль зашиті великими червоними квітами-рожами. Їх у горі морщиться в кілька рядочків і мережкою пришивається до густо зашитих уставок. В низу рукави закінчуються „чохлами“, манкетами, вишитими взором, що на коміри й пазузі. Комір лівобережних сорочок є вузький на 2 см. Станок сорочки перед пришиванням коміра морщиться довкруги шиї.

5. Обрус на 6 осіб, величина 150 × 160 см, виконаний на сільському льняному полотні, прикрашений буковинськими мотивами. По середині обруса

получений вузькою білою циркою (сільське полотно, ширше лише на 75 см), а довкруги викінчений двома рядами ширшої мережки. Поміж мережками розміщені квадратні мотиви узору, що був поміщений в трикутному виді в ч. 11 „Н. Х.“ 1929 р. Ціла середина обруса зашита „звїздками“, що становлять середину згаданого узору. Ці самі звїздки вишиті також на рогах серветок (ч. 6).

4) (Зі збірки В. Білецької з с. Котелова, Зінківської окр.) Кліша є власністю Н. Т. ім. III. — поміщена була в Матеріалах до Етнології і Антропології, т. XXI–XXII, ч. I.

ВОРОЖКА — докінчення зі стор. 9-тої.

знаю, чи ви будете подорожувати, чи хтось з близьких вам людей. Але хтось хотітиме вам перешкодити, старший чоловік — “.

„Можливо що мій — мій батько,“ промовила пані Мек Лірі.

„Ось так воно й буде,“ сказала пані Маєрс урочисто. Давно вже я не бачила такої щасливої карти. За рік вийдете заміж, дуже багатий молодий чоловік, мільонер або купець одружиться з вами, однак раніш мутисе побороги великі перешкоди; немолодий вже добродій буде причиною їх. По вінчанню вийдете далеко звідсіля, можливо що й по той бік моря. — А тепер дістану від вас гвінею на християнську місію у негрів.“

„Дякую вам, пані Маєрс,“ сказала пані Мек Лірі й добула фунт і шілінг з гаманця; „але скажіть, будь ласка, що воно коштувало б без перешкод?“

„Карт не можна підкупити,“ сказала пані Маєрс з гідністю.

„Це мені не подобається, ця ворожба мені не подобається,“ сказав пан Мек Лірі й почухався розсіяно в голову. „Впрочім вона й не називається Маєрс, лиш Маєр і родом з Любеку. Бюсь в заклад п'ять проти один, що вона витягає такі відомості від людей, що й до них засі. Я зголошу про це в уряді.“

І пан Мек Лірі доложив в уряді справді про це й дивним дивом там не злегковажили справи; і так сталося, що достойну пані Маєр покликано перед суддю, пана Келлея.

„Отже, пані Маєрс,“ сказав суддя, „як стоїть діло з вашим ворожбитством?“

„Господоньку, я ж мушу з чогось жити, пане суддя. В моєму віці не можу вже виступати в балеті.“

„Гм. Тут є на вас скарга, що ви не знаєте свого ремесла. Це таке саме, колиб цукорник продавав цеглу замість чеколяди. За гвінею люде мають право вимагати порядної ворожби. Чому ви ворожите, коли не тямите цього?“

„Багато людей було вдоволених. Бачите, я ворожу завжди людям речі, які їм мило слухати. Ця радість варта кілька шілінгів. А часом воно теж сповняється. Пані Маєрс, сказала мені якось одна жінка, ніхто мені так добре не ворожив як ви. Ця жінка живе в Сен-Джонс і розводиться з чоловіком.“

„Але тут є свідок проти вас — пані Мек Лірі, розкажіть нам що знаєте.“

„Пані Маєрс вичитала з карт,“ забалакала швидко пані Мек Лірі, „що я за рік одружусь; що мій чоловік буде великий богач і що я поїду з ним за море.“

„Чому саме за море?“ розпитував суддя.

„Бо в другій купці карт находилась десятка треф, а це показує подорож,“ сказала пані Маєрс.

„Нісенітниця,“ пробурмотів суддя. „Десятка треф — це надія. Подорож — це дев'ятка треф. Коли при тім є сімка каро, тоді це віщує велику подорож, з якої буде зиск. Отже ви ворожили свідкови, що вона одружиться протягом року з багатим молодим чоловіком. Але пані Мек Лірі вже три роки одружена з визначним комісарем поліції Мек Лірі. Що скажете на це, пані Маєрс?“

„Милий Боже,“ сказала спокійно пані Маєрс, „цеж може трапитись. Пані сиділа напротив мене така причепурена, а ліва рукавичка її була подерта. З того можна заключити, що в неї нема зайвих грошей, але вона радо хотіла б бути елегантною. Вона сказала, що їй двадцять літ, а їй найменше двадцять п'ять — “.

„Двадцять чотири,“ запротестувала пані Мек Лірі.

„Все одно; отже вона радо вийшла б заміж — знаєте, вона в мене видавалася за дівчину. Тому я й виложила їй карту, що віщувала їй багатого чоловіка — мені здавалось, що це їй буде до вподоби.“

„А що ви мали на думці коли згадували про перешкоди, про немолодого добродія й подорож за море?“ спитала пані Мек Лірі.

„Боже мій, треба ж чимсь відплатити клієнтам за їхні гроші,“ сказала просто пані Маєрс.

„Досить,“ сказав суддя. „Пані Маєрс, ваша ворожба — це обман. І в картах треба тямити. Бувають різні теорії, але з'ятемі собі, ніколи десятка треф не віщує подорож. Ви заплатите п'ятьдесят фунтів кари, так як ті, що підробляють середники поживи, або купці що продають безвартісний товар. Дальше є підозріння, що ви шпигунка, але мені здається, що ви до цього не признаєтесь.“

„Як в Бога вірую,“ гукнула пані Маєрс, але суддя перебив її. „Добре, добре, обличте. Але тому, що ви чужинка, без справжнього заняття, політичні влади покористуються своїм правом і видалять вас з краю. Бувайте здорові, пані Маєрс. — Дякую вам, пані Мек Лірі. — Але вам кажу, що поступаєте цинічно й безсовісно, коли таким способом — неправдиво — ворожите з карт. З'ятемі собі те, пані Маєрс.“

„Така невдача,“ зітхнула пані Маєрс. „Тепер саме, коли справа починала добре йти.“

Менш-більш за рік стрів суддя Келлей комісара Мек Лірі. „Гарна погода,“ сказав суддя привітно. „Впрочім, як живеться вашій дружині?“

Пан Мек Лірі скривлено всміхнувся. „Пані Мек Лірі — я не знаю — ми розведені — “.

„Що ви кажете,“ здивувався суддя.

„Так, зявився нечаяно якийсь молодий пройди-світ — мільонер, здається купець з Мельбурна, — я хотів цьому перешкодити — але...“ пан Мек Лірі безнадійно махнув рукою. „Тиждень тому вони виїхали на пошлюбну подорож до Австралії.“

(Переклала з чеського Бурачинська.)

РІЖНІ ВІСТІ

До українського Учительства народних шкіл, захоронки і до родичів українських діток! Відповіді на анкету в справі діточих малюнків — а також діточі малюнки просимо посилати на адресу „Нової Хати“ — з завіткою „анкета“. Вони будуть упорядковані й передані до котрогось з львівських музеїв, де будуть доступні для студій над діточою творчістю.

Виставка діточої книжки. В жовтні — місяці книжки урядив жіночий кружок „Рідної Школи“ ім. Ганни Бар-

ОСІННІ МАТЕРІЯЛИ

на плащі, сукні й мужеські одяги
у великому виборі

порукає фірма

СТАХЕВИЧ І АБРИСОВСЬКИЙ

Львів, Ринок 32.

вінок виставку диточої книжки в шкільному будинку школи ім. Т. Шевченка, при вул. Мохнацького ч. 12.

Простора світлиця, прикрашена портретами Шевченка й Сквороди та влучно підібраними написами на стінах. На столах та лавках розложені диточі книжечки.

На першому місці книжечки-гості з Радянської України.

Багато ілюстровані, приманливі для ока, дрібненькі — вони аж просяться в руки, вони притягають до себе око дитини. А наголовки! „Моє телятко“ — „Мак та жито“, „Лелека з далека“, „Зазуля рефедзуля“, (Ю. Будяка) „Пожежа“, (С. Пилипенка) „Наша залізниця Червоної“, „По губи“ і „На пасіці“, „Страхонуд“ — Олесь Донченка. У всіх тих книжечках зачаровані в слово глибокі думки про скромність правдивої нар-тости, радість з праці, вагу солідарності, любов рідного краю і багато багато інших.

З галицьких видавництв найбагатше видавництво „Світ Дитини“. Там можна вибрати книжечки для кожного віку дитини. Є в цьому видавництві переклади з чужої літератури — стрічаємо багато імен українських авторів старших і молодих.

Найбільш улюбленими диточими книжечками це Народні байки — Гнатюка, Покотигорошок — Я. Вільшенка, Зайчик і лисичка — Марійки Підгірянки, Лицар Добриня — А. Лотоцького, Історія про Галю — Марії Загірної (для маленьких дітей), Олесь — Бориса Грінченка, Дикі звірі — Адольфа Гайльборна.

Добрі книжечки видає „Рідна Школа“ — по більшій частині переклади. Згадаю „Оповідання з життя звірят“, „Двоногий“ — К. Евальда, „Школярки обох частин світа“, „Над морем“ і ин.

Незвичайно дбайливо видані книжечки Української Книгарні й Антикварії. Там перевидані твори нашого найкращого знавця диточої душі — І. Франка. І Лис Микита ілюстрований і Коваль Басім і Абу Касимові казки і Казки. Там видано теж легенди Катрі Гриневичеві — По дорозі в Сихем.

Не заперече диточих видань і Книгарня Н. Т. ім. Ш. Але книгарня взялась видавати книжки для молоді п. н. „Для дому й школи“.

Не замітила я на виставці диточого видавництва „Чайка“ — Київ-Львів. Це теж гарно видані, багато ілюстровані книжечки — серед яких пишався твори улюбленого диточого поета О. Олесь. Ці книжечки мабуть вже вичерпані.

На виставці можна було стрінути ще старі видання з перед 25 або й більше літ. Яка різниця між нинішньою диточою книжкою а тодішню. Стара книжка — без малюнків, на дрантивому папері з задрістю глядить на свої чепурні молодші подруги. А ми, радіємо цим поступом — хоча ще багато-багато доведеться працювати, щоб у нас виникла потреба видавання і можливість збуту таких прекрасних диточих книжок як їх мають Японці, Москалі і Німці.

Альманах „Жіночої Долі“ п. н. „Для неї все!“, вже появилася на книгарському ринку в ціні 3.60 зол. Нашому жіноцтву відомі вже Альманахи цього видавництва з попередніх років — На новий шлях (1927), Наш світ (1928) і Наша Книга (1929).

Останній Альманах цікавий підібраним літературного матеріалу, в котрім зображена відданість і посвята для рідного краю. В літературній частині взяли участь замітніші сучасні письменниці Галичини, Буковини і Радянської України.

Провідну думку Альманаху схоплює своїми віршами відома поетка Уляна Кравченко. Між авторками стріча-забави, свята та вечірки — не забуваймо на отцю оди-

ємо імена О. Кобилянської, К. Попович-Боярської, К. Гриневичеві, М. Підгірянки, І. Блажковичеві, С. Русової, М. Омельченко, Н. Королевої, З. Мірної, О. Дучинської, Л. Федорович-Малицької, О. Федак-Шепарович — а з письменниць Радянської України беруть участь Н. Забіла, А. Пюнтек, В. Чередниченко.

З Альманаху довідуємося про визначні жінки минулої доби, пр. про цілком невідому, а таку симпатичну М. Ішуніну.

В календарній частині, подані дуже цікаві для кожної галицької жінки об'єктивні відомості про Радянську Україну — про її устрій, населення й багатства та про Дніпрельстан.

Альманах виданий дуже старанно й естетично, без зайвих прикрас. Гарні ілюстрації з українських фільмів і світлин визначних жінок є цінною прикрасою цього Альманаху.

З міжнародного руху жіноцтва — згадано про еманципацію Туркень та про господарські жіночі школи Данії, та про китайську революціонерку Сумей Ченг.

Дуже цікава господарська і лікарська частина.

П. Кисілевська — редакторка „Жіночої Долі“ — виїхала до Канади, де познайомлює українське жіноцтво з працею української жінки в Галичині.

Справлення помилок: В оповіданні Уляни Кравченко, п. н. *Noli me tangere*, поміщеному в 10 ч. „Нової Хати“ з 1929 р., просимо виправити такі помилки:

замість *Ramelcen* — *Kamelcen*
„ дострожені — достровні
„ жутія-бутія — життя бутія

Недостача овочів дається цього року боліше відчувати. Не одна мати журиться, чим заступити своїй дитині улюблені осінні присмаки. Але не забуваймо, що дитина в рівній мірі любить цукорки й помадки, тільки треба подбати, щоб вони були здорові. Цукор потрібний нашому організмові не менше від вітамінів. Він витворює тепло і є доброю поживою.

Українські жінки купують тільки вироби фабрики „ФОРТУНА НОВА“ у Львові, вул. Кордецького 23., які можна набути в кожному склепі. Де їх нема там треба домогатися. Головно тепер, під зиму, коли за порогом всякі забави, свята та вечірки — не забуваймо на отцю одинокую українську фірму.

**КООПЕРАТИВА УКРАЇНСЬКЕ
НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО**

приймає

**передсвяточні замовлення
на: обруси, скатерті, доріж-
ки, декоративні подушки,
рушники, покривала на ліж-
ка та подушки, занавіси, а та-
кож вишивані течки, нащіт-
ники, сашетки, хустинки і т. п.
Поручає стилеві сорочки до
народних строїв.**

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

ГІГІЄНА ЖІНКИ

Уплати (бруди) є лихом, що дається в знаки величезній скількості жінок. Причини їх різнородні, їх є багато а боротьба з ними тяжка і часто безуспішна. Можна сказати, що на всякі хвороби в нарядах полових і поза ними, ба, на всякі стани нервові, ослаблення, невдоволення — майже на все непримне чи хоробливе, що зустрічає організм — нарядів полове жінки може і часто відповідає уплатами. Все таки, серед великого множення причин дається вирізнити декілька важніших причин і до певної міри зосередити кругом них причини та об'яви різних хоріб.

Зачнім від найлекшої і найбільше поширеної форми: т. зв. білих, звичайних уплатів. Вони можуть мати величезну різнородність причин. І так зустрічаємо їх вже у малих дівчаток, найчастіше в віці полового дозрівання. Вони можуть бути виразом деяких змін розвоєвих самих полових нарядів але ще частіше треба шукати причини в малокровності, блідниці, нервовості, деколи туберкульозі і інших проволочних хоробах молодого організму. Причиною може також бути нечистота, або теж самонасильство (онанія). Очевидно, на цей хоробливий стан у дівчаток треба звернути пильну увагу. Він може бути начеб алармом, криком організму о поміч. Лікар мусить вислідити їхню причину та її вилікувати, уплати після цього зникнуть самі. Куди важливіші в наслідках і тяжчі до лікування є заразливі уплати дівчаток, котрих причиною є трипер або т. зв. гонорея. Вигляд тих уплатів є дещо відмінний від звичайних „білих“. Білі уплати є воднисті, майже безбарвні, на біллу оставляють шерсткі якби крохмальні блідо-жовтаві (кремові) плями. Уплати триперові це зеленкаво-жовта, доволі густа рона. Відки береться трипер у дітей? Ним діти заражуються: від мамі, няньки, чи других дітей. Спільна купіль, спільний рушник чи губка, нічна посуда, спільне ліжко, вкінці руками — все це спричинює перенесення бактерій на ніжну цірку мочову і піхву дітей. В небезпеці також очі, де триперова рона викликає гнійне запалення і сліпоту. Трипер дівчаток легко дається вилікувати, але не лікуваний переходить на матицю і яєчники і як у жінки викликає подібні спустошення, про що буде мова. Тому: якнайчистіше та найобережніше обходитися з дітьми. З усякими їхніми уплатами звертатися сейчас до лікаря!

Уплати жінок ділимо після коліру на: білі, гнійні, брудні або кроваві, а після походження на: піхвові і матичні. Білі уплати можуть мати також причину, як у дівчаток: хороби приладів полових або інших (легені, нерви) чи загальних хороб організму (сухоти, малокровності, хороби переміни матерії (цукриця). Можна сміло сказати, що на кожну хворобу організм жінки реагує, окрім інших об'явів — уплатами. Помину інші хороби, котрих вилікування лікує теж уплати а спинося на хоробах питоми жіночих, котрі викликають уплати.

Як зазначено білі уплати можуть походити з піхви, або з матиці. Піхвові уплати є рідкі і гострі, вони нагрівають шкіру уд; матичні є густіші, з домішкою слизу (флегми) і не гризуть. До обох родів може бути примішаний гній або кров і тоді змінюється їхній вигляд. Піхвові уплати можуть мати за причину подразнення і запалення піхви, окрім загального стану організму. Подразнення і запалення викликають хороби матиці чи яєчників, при чім уплати, гній, кров чи розпадаючі ткани дістаються до піхви та втягають її теж в стан хоробний. З зовні можуть діставатися до піхви всякі зане-

чищення, чужі речі, (кружки, губки, кондоми) та при довшім лежанню тамже спричинювати запалення, а навіть боляки. Ранка на часті піхвовій матиці (ерозія) викликає також сильні уплати, часто брудні, з домішкою крови. При лекших запаленнях уплати є білі, де далі стають гнійні (ропні) брудні або кроваві. Такі тяжкі уплати все вказують на якусь поважну недугу приладів полових.

Вони виступають теж при трипрі чи гонорей і разом з запаленням мочового міхура є одним з перших її при- знаків.

Всі хороби вищих нарядів полових (яєчників, трубок, матиці) проявляються в першу чергу і майже все уплатами. Отже: запалення яєчників (сильні болі долиною живота) по родах, викиднях чи при різних хворобах, головню трипрі; запалення трубок (з причини трипра чи закаження), запалення самої матиці — при них все є уплати білі або зеленкаво-жовті (трипер).

Гнійні уплати виступають майже все на тлі трипра та закаження (сепсис). Брудні уплати мають свій вигляд від розложеної крови або розпадаючих тканин; вони є часто дуже чуткі і виступають майже все при повотворах, а з них при раку. При мязакі (мійомі) висуюються на перший плян кровотечі, так в часі місячки, як і незалежно від неї.

Я вичислила тільки важніші причини уплатів та тяжчі хвороби. На ділі є ще безліч хоріб полових нарядів чи інших, котрі дають цей сам об'яв та всіх їх вичислити годі. Все таки жінка із того зміркує що: уплати хвороба і не вільно її занедбувати. Далі: причини різні і тому лікувати треба причину зла, бо щойно тоді є вигляди на усунення уплатів. Тому й лікування не може бути одноманітне, шаблонове, тільки примінене до причини.

Звичайні, білі, піхвові уплати лікуємо ось так: усуваємо причину draжнення (лікуємо запалення і катарі матиці, усуваємо чужі речі) а піхву переполікуємо. Переполікувати що другий день, при сильних уплатах що дня. Дотого служить ірригатор (тегар) найліпше шкляний із шклянкою насадкою (канкою). Його добре вичистити (випарити) налити літру перевареної води і з висоти 1 м випускати цю воду до піхви. Положення жінки: на взнак, під удами мидничка для відливу води. До води додається ліків приписаних лікарем (оцет деревний, гіперманган, сіль цинкова і т. д.). Добрі є також півкупелі (наслідки) з відваром дубової кори. Тільки сідаючи в купіль треба вложити рурку купелеву (спекулюм), є це стіжковата кавчукова або порцелянова рурка з дірками або щілинами. Нею впливає вода, та лікує піхву.

Трипер треба дуже пильно і совісно лікувати. Є це тяжка хвороба і занедбання веде за собою тяжкі, деколи гнійні запалення яєчників, а деколи й очеревної оболонки, що кінчиться часто смертю жінки.

При всіх хворобах матиці і яєчників треба лікувати ці хорі наряди, тут самим полоканням нічого не відімо, воно в тих випадках тільки очищує але не лікує.

Новотвори треба завчасу і радикально оперувати, в противному випадку вони розростаються, висисають

Стоматолог-Дентист

Др. СТЕПАН ДМОХОВСЬКИЙ

Львів, вул. Сикстуська 35. Телѣфон 79-72.

Прецизна дентистична техніка. Порцелянові корони.

Апарат Рентгена.

соки організму та вбивають його. Це відноситься головню до рана — про що впрочім ще буде мова.

Як бачимо причини та лікування уплавів є дуже різноманітні, та й треба знати що лікування переважно довготривале та важке. Тому вимагає багато терпеливості та постійності від жінки, а вирази і знання від лікаря.

ЛІКАРСЬКІ ПОРАДИ

Як гартуватися? З гартуванням треба зачинати від молоді, навіть від найранішого дитинства: не перегрівати дітей ані в одягу, ані в ліжку, купати їх спершу в теплій воді, далі в щораз холоднішій, щоби дійти до змивань і тушів холодною водою. У старших: спати при відчиненім вікні по можливості цілий рік, ввечері і рано змиватися зг. душуватися водою, котру щодня і поступово прилагоджуємо холоднішою. На пр. з весною зачинаємо змивати себе водою 25—28° C. і що дня зменшуємо температуру о 2° аж доходимо до теплоти остоялої хатньої води. Добре є ходити босо по траві з росю. Літом купелі в ріці чи ставі. З початку тільки зануритися, поступово привикати до довшого побуту в воді і плавання. Одяг легкий, вільний, прозорчатий, руханка і спорт — доповнюють гартування водою. Загартоване тіло є менше податне простуді та заразливим недугам, нерви є менше гражливі, самопочуття добре.

ПРИПИСИ

Дешеві тістечка (кекси).

12 дкг масла, 4 яйця, 1 порошок Векера, 25 дкг цукру, 50 дкг муки, ванілін.

Усе добре вимісити, тонко витачати, викроїти різні форми і печи у вільній рурі. З цієї пропорції є два великі повні подумиски тістечок.

Солени пальчики.

14 дкг варених, душених бараболів, 14 дкг смальцю, 14 дкг муки, трохи соли. Замісити добре, витачати кілька разів як французьке тісто, виносити за кожним разом на зимно. Відтак тонко витачати, краяти пасочки на 1 см широкі посмажувати жовтком, посипати кменом і печи у вільній рурі.

Заливані яблука.

Розтерти в мисці 3 дкг масла, дати по одному 5 жовток, 10 дкг цукру, добре терти, в кінці 12 дкг муки і 5 білок, убитих на тверду піну.

(Можна дати замість муки, терту булку).

Тортівницю накрити напером, висмажувати товщем, вляти трохи тіста, на це дати 1/2 кг обраних, перекроєних яблук (серединки можна наповнити вареним) і заллати тістом. Печи годину. Як що яблука тверді, можна їх спарити.

Медіснички.

30 дкг муки, 1 яйце, (1/4 шклянки) завареного меду, 6 дкг цукру, 1/2 дкг соди, 2 дкг масла, коріння. Усе добре замісити, викравувати округлі медіснички, смажувати яйцем, в середину дати пів оріха. Печи на посмажованій блясі 5 хвилини в дуже гарячій рурі.

ЗАМІТКА: Приписи, які ми помістили в останньому 11 ч. „Нової Хати“ — це приписи одного лікарського заведення при безмясній або відтошнюючій дієті. За добрий їх смак не беремо відповідальності.

На пам'ятник пок. Директорки Марії Примівної

ЗЛОЖКИ:

Іванна з Вариводів Барчинецька, Золочів 10 зол.; Галя з Ладжинецьких Струсовичева, Золочів, 20 зол.; Марія Данилевич, Перемішль, 63 35 зол.; Ірена з Коппетянських Павлюхова, Ужгород 20 зол.; Євгенія Мацькевич, Львів 10 зол.; Марія Колтунюк, Львів 10 зол.; Юлія Маркевич, Львів 10 зол.; Ольга Іванчук Воронюкова, п. Вжуховиці 5 зол.; Оксана Вірецька Озаркевич, Городок Ягайловський 10 зол.

Книжки й журнали надіслані до редакції:

(Просимо авторів і видавців надсилати нам свої видання для обміну й поміщення в окій рубриці).

Іван Герасимович: „На тривогу“. (Основи української нації загрожені). Львів 1929. Накладом Рідної Школи (ст. 152).

Осипа Заклинська: „Як добути красу і заховати молодість та здоров'я“, з 63 ілюстраціями, в 3 частинах, стор. 194. Львів 1929. Вид. „Весна“.

Дмитро Геродот: „Тернистий шлях“. (Збірка поезій), Чернівці 1929. Бібліотека Хліборобської Правди число 4.

Кость Крамалія: „Із тем дня“. Буковинські образки з недавнього минулого. Чернівці 1929. (Бібліотека Хліборобської Правди, ч. 5), (ст. 32).

Уляна Кравченко: „В житті є щось...“ поезії, Коломия 1929. Загальна Книгозбірня, ч. 24. З портретом авторки (ст. 160).

Ірина Гургула: „Писанки східньої Галичини й Буковини в збірці Національного Музею у Львові“. (Відбитка з „Матеріалів до етнології“ т. XXI—XXII. Збірник праць присвячений пам'яті В. Гнатюка). З мапкою і рисунками писанок (ст. 26).

Ярослав Пастернак: „Звичаї та вірування в с. Зіболках, жовківського повіту“. Відбитка з „Матеріалів до етнології“ т. XXI—XXII).

„Світ“, — ілюстрований двотижн., Львів, чч. 6—7. „Життя і знання“, ілюстрований місячник, Львів, ч. 10—11.

„Нові шляхи“. — літературно-науковий, мистецький і громадський журнал, Львів 1929, чч. 3, 4, 5, 6.

„Вікна“ — література-мистецтво-критика, Львів, ч. 6. „Літературно Науковий Вісник“, місячник, Львів, ч. 7—8.

„Господарсько-кооперативний часопис“ (з додатком „Добра господарня“) — ілюстрований тижневик, Львів, чч. 25—33.

„Жіноча Доля“, — двотижневик, для українського жіноцтва, Коломия, чч. 16, 17.

„Віра і наука“, — євангельський часопис, Коломия, ч. 13—14.

„Світ дитини“, — місячник, Львів, чч. 7, 8. „Žensky Svet“, — місячник, Любляна (Югославія), ч. 7—8.

СПЕЦІАЛЬНИЙ МАГАЗИН ВОЛІЧКИ І МОДНИХ РУЧНИХ РОБІТ

Х. П. ФІЛЬ

Львів,
вулиця Боїмів ч. 21.

Телефон ч. 42-56.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА

ГАЛЯНТЕРІЯ І ПЕРФУМЕРІЯ

Д. КОНЮХА

Львів, Ринок 37

(біля Нар. Торговлі)

Н. ГАРІН (МИХАЙЛОВСЬКИЙ)

ДІТОЧІ ЛІТА ТЬОМИ

10)

СЕМЕЙНА ХРОНІКА

— Мамо! він просить, щоби я їхав літом до них на село. Там у них є став, будемо ловити рибу — город просторий. У нього велика, скіряна софа під вікнами, а вишні прямо над вікном висять. У його вуйка багато книжок... Ми заїдемо у двох в кімнату і будемо читати. Пусти мене з ним, мамо?

— Пусти, якщо перейдеш до третьої класи.

— О, як гарно! Я тобі привезу вишень відтіля Добре?

— Добре, добре! Але пора тобі вже вчитися.

— Так не хочеться... — говорив Тьома, витягаючись ліниво.

— А на село хочеться?

— Хочеться! — засміявся Тьома.

Бувало рано, коли Тьома не хотів вставати, коли не манила його гімназія, зичея згадував свого приятеля, і солодке почуття огортало хлопця. Мерщій вискакував з ліжка і починав одягатися. Він тішився, що знова побачить Іванова, який вже буде ждати на нього і весело блисне своїми добрими, чорними очима зпід косматої шапки волосся. Поздоровляється, сядуть близьенько поруч себе, і будуть радісно всімхатися до Корнера, який, гризучи нігті, стане глузувати:

— Сто літ не видалися... Поцілуйтеся на радість!

У такі chvíлі Тьома вважав себе найщасливішим чоловіком на світі.

IX.

ДОНОЩИК.

Але нічого вічного під сонцем. І дружба Тьоми з Івановом перервалася, і мрії про вакації на селі не здійснилися, і на сам спомин про ті найкращі дні молодости Тьома безжалісне життя поклало свою погану печать, немов у відплату за перші хвилини щастя.

Учителем французької мови був Бошар. Колишній у Франції простий візник, тепер засідав на учительській кафедрі так само пишно, як оноді на козлах своєї повозки. І як давніше час від часу стягав кляч довгим бато́гом, так тепер у школі тріскав широкою, повною долонею, і кричав грімким голосом:

— *Voyons, voyons donc!**

Одної днини, по введеному порядку, ішла лекція Бошара. Ученики по черзі перекладали, а другі сонливо слухали.

Крізь маленьке, кругле віконце, виверчене в дверях класи, заглянуло чиясь око.

Вахнов зложив пальці в дулю, полюбувався вперед сам, а відтак показав заглядаючому до класи.

При всій своїй доброті Іван Іванович — бо він це був — не витерпів і, відчинивши двері, покликав Вахнова до директора.

Вахнов наляканий став божитися, що це не він показував дулю. На свідка покликав самого Бошара, будь-тоби цей бачив, як Вахнов сидів спокійно.

Бошар бачив усе і з цікавістю природника обсервував звірка нижчої раси. Вахнова. Так і промовив згрідливым тоном вдоволеного дослідника:

*Allez, allez, bête animal!***

*) ну же! ну же!

**) Іди, іди дурна худобино!

Скріпивши серце, Вахнов вийшов за Іваном Івановичем на коридор, але коли двері зачинились, і вони остали самі, Вахнов упав навколішки і заголосив:

— Іване Іванович, не губить мене! Директор прожене за це, а батько вб'є. Чесне слово, я говорю правду: ви знаєте мого батька.

Іван Іванович добре знав старого Вахнова, який був у повнім значінню слова звір по дикості й суворості характеру. Він знавний був в цілому місті з тих своїх прикмет, поруч і з другими, признаними громадянством: ідеальною чесністю і самовідреченням героїзмом.

— Встаньте! — заговорив збентежений Іван Іванович, і сам кинувся піднімати Вахнова.

Вахнов підвівся, і для скріплення вражіння цмокнув надзирателя в руку. Іван Іванович прожогом метнувся від Вахнова, відмахуючись і спльовуючи по дорозі. Вахнов постояв часочок на коридорі, а відтак увійшов до класи.

Якимись дорогами ця подія все таки дійшла до відома директора, і педагогічна рада засудила Вахнова на двонедільний карцер, по дві години денно.

Пересвідчившись, що донощик не Іван Іванович, Вахнов зупинив підозріння на Бошарі, одинокім свідку, який міг донести. Так думала і ціла класа. Хоч і не дуже завзято, але майже всі осуджували Бошара.

„Ідіот“ Вахнов здобув собі хвилиночку як не пошану, так бодай спочуття. Це спочуття розбудило в ньому придушене спершу батьком, а відтак гімназією, давно вже дрімаюче в душі честилубіє. Вахнов дізнавав приємного морального вдоволення, як чоловік, котрому оточення сприяє. Але одночасно щось говорило йому, що те спочуття нетрівке і, щоб удержати його, треба, щоби він Вахнов зробив щось такого, що приневолить усіх забути його минуле.

Бідна голова Вахнова, може перший раз в житті, занята була иншими думками як ті, що піддавало їх йому здорове, ліниве тіло п'ятнадцятилітнього хлопця. Його мозок тяжко працював над трудною задачею, і на-конець розв'язав її.

Перед приходом Бошара на годину, Вахнов таки не вдержався, і розповів Тьомі й Іванову (вони і в другім році сиділи всі три разом, і по давньому в останній лавці), що встромив голку в крісло, на якому сидів Бошар.

Однак на лиці Іванова й Тьоми замість сподіваного одобрення вичитав Вахнов радше страх, тому для власної безпеки погрози́в їм:

— Видайте лишень!

— Ми не видамо, не тому що налякалися твоїх погроз — сказав з гідністю Іванов — а задля обов'язуючих нас правил товариської солідарности. Але це, що робиш, таке погане!...

Тьома тільки поглядом відповів на так різко ви-сказані Івановом і його власні думки.

Сперечатися не було коли. Бошар вже входив, гордий і спокійний. Він вийшов на підвищення, станув плечима до крісла, не спіначись, положив книжки на стіл, обвів поглядом сонного орла класу і, розкладаючи складки фрака, опусти́вся важко на крісло.

Але в туж мить скочив з проймаючим криком, гей ужалений, нагнувся і став мацати рукою крісло. Відшукавши голку, витягнув її з трудом зі сидіння, і прожогом вибіг з класи.

За хвилину влетів директор — страшно блідий, із запавшими кудисьто в гліб очима, відкіль горіли вони пекучим огнем. Так прямо кинувся до останньої лавки.

— Це не я! — закричав притиснений до стіни, за-страшений Тьома.

— Хто?! — прохрипів директор, сховивши його за руку.

— Я не знаю — відповів пискливо Тьома.

Директор одним сипінням вирвав Тьому з лавки, і потягнув за собою.

Гей вихром понісся Тьома з ним по коридорі. В якімсь отупінні глядів бездушно на ряди вішалок з одностроями, на брудний кальон, що лежав посередині долівки... Отямився щойно в канцелярії директора, почувши, як зловіщо стукнув замок запираєних на ключ дверей.

Смертельний жах огорнув Тьому, коли побачив, що директор став якось тихо підкрадатися до нього.

— Що ви хочете зі мною робити?! — закричав несамовито Тьома й кинувся тікати.

В цю мить директор схопив його за плечі й заговорив скорим, немов пекучим шепотом:

— Я нічого вам не зроблю, аке скажіть: хто? Тьома заляк на місці, і зі страхом глядів на роздуті ніздря директора.

Чорні, палаючі очі ні на мент не пускали від себе широко розплющених очей Тьоми. Немов щось владно розтягало їх і входило через них сильне, непереможне, діймаючо болюче — входило в глибину Тьоми, туди... кудись то далеко, в ту глибину, яку щойно тепер під холодом чужого дотику почув у собі перший раз онімів з страху хлопчина.

І ось, неначе жалісний постріл бурі поруч з диким завиванням, зазвучали в його вухах його власні безладні слова о пощаді, слова благання й опять слова о пощаді і накінець... страшні, очайдушні слова, які несвідомо вилетіли із помертвілих губ... Ах! які страшні! страшніші ніж кладовище і чорна шайка Бремія, ніж ремінь батька, ніж сам директор і все, що не було б на світі. Що смород керниці? Там, відкривши рот, він більше не чув його... Від смороду, який обхопив душу, Тьома дико рванувся.

— Ні! ні! не хочу! — з несамовитим криком безмежного горя кинувся Тьома до директора, який добув з нього ті слова.

— Мовчіть! — зі спокійною, холодною погордою промовив директор і віпхнув Тьому до сусідньої кімнати, запираючи за ним двері.

Оставши на самоті, Тьома безпомічно оглянувся, немов шукаючи загублену зв'язь подій. Затихаючи в коридорі кроки директора піддали йому ту зв'язь. Мов лиска пронеслася думка, що директор пішов за Івановом.

— О-й-й-й! — вхопився Тьома за голову, і закрутив чмелем. Вдаривши об якийсь предмет, так і затих — безмежна порожнеча огорнула його душу.

В сусідню кімнату знов увійшов директор. Знова залунав його скажений крик.

Тьома отямився, і замер т болючім дождиком відповіди Іванова.

— Я не можу... — почув тихі слова й його серце защеміло.

Знов загремів директор, і новий град погроз засипав кімнату.

— Я не можу, я не можу... — доносився до Тьоми, немов з якоїсь безконечної висоти, дрозачий голос Іванова. — Робіть зі мною, що захочете, я прийму на себе всю вину, але видати не можу...

Настала могильна мовчанка.

— Ви виключені з гімназії — промовив суворо й спокійно директор. — Можете йти додів. Учеників з такими поглядами не можемо в школі терпіти...

— Що ж діяти? — відповів першого Іванов — виганяйте, а все таки не приневолюйте мене стати надлюдою. — Геть!!

Тьома вже нічого не чув. Усе в ньому, немов за-
вмерло.

Через пів години опісля відбулося засідання педагогічної ради. Вахнова прогнала. Родині Іванова предложили забрати його добровільно з гімназії. Карташев дістав двонедільний карцер по дві години у день в часі обіду.

Тьомі приказали вернути до класу, куди він і увійшов прибитий, понижений, з обмерзінням до себе самого, до директора й до життя. Мав одно тільки сердечне побажання, щоб життя скінчилося відразу, щоби перестати думати.

Але життя не кінчиться на бажання, думати треба, і Тьома, коли підвів очі на товаришів, почув, що нема Іванова, нема Вахнова, а є він — донощик, прикований до свого ганебного місця... З болем згадав ті світлі, безповоротно пропавші часи, коли і він був чистий, несплямлений, і огорнуло його гірке почуття, навіть він живе... і ридання підступили до горла.

Але він здержався і тільки якесь тихе, жалісне квиління вирвалося йому з грудей — квиління, що завмерло у самому почині. Щось позабуто, гей образ Жучки в керниці, промайнуло знечевя в голові Тьоми...

Він живо, трівожно оглянувся... але ніхто не дивився на нього.

* * *

Передаючи родичам події дня, Тьома затаїв, що зрадив товариша. Батько вислухав його й промовив:

— Інакше ти й не міг зробити... Але безкарно годі було так усе оставити. Вахнова давно пора прогнати; Іванов, видно, ще за щось був на приміті, а ти — менше других винен — заплатиш карцером. Що ж? відсидиш.

Серце Тьоми болюче защеміло і — ще більш упокоєний стояв, не сміючи підвести очей на батька й матір.

Агліда Василівна нічого не сказала, і відійшла до своєї кімнати.

Не доторкнувши майже їжі, Тьома журливо ходив по хаті, вибираючи місце, де не було нікого. Час до часу зупинявся біля вікон і непорушно, без думки глядів кудисьто в далечінь. За найменшим шорохом хутко покидав своє місце, і трівожно оглядався.

Коли надійшли сумерки, Тьомі стало ще тяжше, і він несвідомо поволікся до матери. Добачив її біля вікна, і мовчки підійшов.

— Тьома, розповідь мені усе, як було! — м'яко, ласкаво, але ураз і приказуючо-сильно промовила мати.

Тьома здригнувся і почув, що мати вже догадалася.

— Усе розповідь!

Цей ласкавий, задалегідь вже прощаючий голос розбудив в Тьомі пекучу потребу усе до чиста матері передати.

Розказавши цілу правду, Тьома замовк і застижений опустил голову.

— Бідний мій хлопець! — відізвалася перша мати, перенята таким же смутком пониження й болю.

Тьома сперся на її фотель, і тихо заплакав. Мати мовчки втирала капаючі по його щоках слези. Зібравши думки і давши синові час заспокоїтися, вона сказала:

— Що ж діяти? Коли ми бачимо наші недостаті і, помітивши їх, стараємось поправити, то й хибі наші вже стають джерелом відкуплення. Відразу нічого не приходить. Усе в житті дістається тільки важкою боротьбою. В тій боротьбі ти вже пізнав сьогодні одну слабу свою сторону... Коли будеш молитися, попроси у Господа, щоби Він післяв тобі витривалість і сильну волю в хвилинах страху й небезпеки.

— Ах, мамо! коли я згадаю Іванова, коли згадаю... так здається, і вмерти сейчас.

Мати мовчки погладила голову сина.

— Ну, а якби ти пішов до нього? — спитала ласкаво. Тьома не відповідав спершу.

— Ні, мамо, не можу — сказав накінець дріжучим голосом. — Коли знаю, що більше не побачу його, я так люблю Іванова... а коли подумаю, що маю йти до нього... я вже його не люблю — сумно докінчив Тьома, і слези знову потекли з його очей.

— Ну, і не треба, не йди. Колиш в житті, як станеш гарним, чесним чоловіком, дасть Біг, стрінешся з ним і скажеш йому, що ти вийшов таким ізза него; скажеш, що завжди думав про нього, і хотів бути таким гарним і чесним, як він. Добре?

Тьома нішком зітхнув і задумався. Мати також замовкла і тільки тягом постила свого слабого сина, що вже у першій бою не устоявся.

Вечером, в постелі, Тьома обережно підвів голову, а пересвідчившись, що всі сплять, опутився тихесенько на долівку і в палкій екстазі — так рідкій у дітей того віку — молився горячо з вірою, просив Бога, щоб дав йому сили нічого не боятися.

І параз серед молитви Тьома згадав Іванова, його очі, такі ласкаві, добрі, довірливі — згадав, що вже більше не побачить його ніколи... і, зойкнувши від нестерпного болю, вгризся зубами в подушку — і завмер у безмежному смутку...

X. ДО АМЕРИКИ!

Сумно, непривітно поплило гімназійне життя Тьоми. Він не міг стерпіти шкільної комнати, того свідка колишнього його щастя й упадку, хоч поміж товаришами наїшов несподівану підтримку. Через кілька днів після тяжкої самоти підійшов до Тьоми Касіцький і, підперши бороду рукою на лавці, спитав приязно й спочутливо:

— Як це сталося, що ти зрадив? Налякався?

— Чорт зна, як воно вийшло! — відповів Тьома, і слези виступили йому в очах. — Розкочався, затупав, я й не пам'ятаю...

— Так, це неприємна історія... Ну, тепер будеш мудріший...

— Тепер хай стрібує! — скипів Тьома й очі в нього загоріли — я йому падлюці в морду заїду...

— Ось як!... Ну, свинство сталося... Жаль Іванова?

— Ах, за Іванова я віддав би половину життя!

— Розуміється... водою вас, бувало, не розлучив. А моя то сволоч, Яковлев, радується.

Що дня Касіцький присідався до Тьоми, і залюбки з ним розговорював.

— Слухай! — сказав одного разу — хочеш, я пересяду до тебе?

Тьома спаленів з радості.

— Їй Богу, у мене там така погань...

І Данилов що раз частіше став оглядатися на Тьому. Він довго — будьтоби незаметно — вдивлявся в бліде, наболіле лице „донощика“, і в душі ярко уявляв собі муки, які в той час переживав Тьома. Стидливий Данилов не вмів прямо висказати Тьомі свого спочуття, і тільки при ранішній стрічі якось незвичайно сердешно стискав руку Тьомі, і червонів. Тьома відчував прихильність Данилова й собі крадькома глядів на нього, але живо відвертав очі, коли Данилов дорив його погляд.

— Ти куди? — спитав Данилов Касіцького, який з копицею книжок і зошитів весело мандрував по класі.

— А ось перепроводитися загадав...

Ця думка подобалася Данилову. Він цілу годину щось міркував, а на перерві підійшов рішуче до Тьомі, стар своїм звичаєм боком до нього і спитав, паленіючи:

— Ти не будеш мати нічо проти того, якщо я пересяду в твою лавку?

— Я дуже рад! — відповів Тьома, і собі червоніючи по вуха.

— Ну, і прегарно!

— І ти? — побачивши Данилова, сказав урадованим Касіцький. І заревів на весь голос:

„Вот мчитса тройка удалая!“

Один з давніх сусідів Касіцького, Яковлев, шепнув на вухо Филипову:

— Карташев і їм прислужиться...

І оба весело засміялися.

— Моя сволоч сміється — промовив Касіцький, переставши співати. — Сплетничать щось тамки. Чорт з ними!... Стривайте! тепер треба нам розсістися: ти, Данилов, найбільш солідний, сідай в середині поміж нами, двома збиточниками. Ти, Карташев, від стіни, а я, що не можу довго всидіти на однім місці, сяду ближче проходу.

Коли все було в порядку, Касіцький сказав:

— Ну, тепер сиражня трійця! Побачите, як прегарно заживемо!

* * *

— Ти любиш море? — спитав раз Данилов Тьому.

— Люблю.

— А плавати лодкою?

— Люблю, але я ще ніколи не плавав.

Данилов ніяк не годен був порозуміти, як в надморському місті можна не вміти плавати. Він давно вже вичив і гребсти і правити кермою. Від коли затамив, заодно бачив те безкрає море, родинний дім на самому березі; завжди дихав свіжим морським повітрям, перемишаним із запахом конопель, смоляних линів і вугляного диму пристані. Від коли затамив, завжди пестив його вухо шум моря — то тихий і м'який, гелі шепіт, то пристрасний-бурхливий, як рев розлюченого, дикого звіра. Данилов любив море, поріднився з ним; цю любов піддержували й розвинули в ньому молоді моряки, що гостювали у його батька, капітана порту.

Данилов і у сні думав про море. Він любився ним з відчиненого вікна, коли бувало вечером місяць залле своїм чудним світлом ту безкраю водяну далечин з ясною, срібною доріжкою, що простягалася десь у безконечність. Він бачив, як лодка з нечевою попадала у ту освічену полосу, розрізуючи її рівномірними ударами весел, з яких — гей срібний дощ — спливала фосфоричним блиском наповна вода. Він любив тоді море, як люблять малих, гарненьких дітей. Але не тими образами море манило його душу, будило одушевлення й пристрасть. Данилова захоплювала буря на морі — в ньому піднімалося тоді незглиблене бажання поміритися своїми силами в слабій лодочці з розбурханими, сердитим великаном, коли він очайдушний кидав далеко на беріг свої лютуючі філі. В той час Данилов вже не був тим звичайним м'яким Даниловим. Тоді він цілими годинами стояв на березі моря, стежачи за розходившимися водами. Він якось злобно глядів на своїх скажених ворогів-філі, що тутже при його ногах розбивалися об беріг.

(Далі буде)

Щоб оминати непотрібних обопільних поштових коштів при надаванні посилок за по-
сліплатою, просимо дуже при всяких замовленнях (кроїв, взорів, монограмів і т. п.)
надсилати належитість з гори, чеком „Нової Хати“, переказом, або поштовими значками.

Табелі кроїв з вимірами.

Виміри кроїв для підлітків і жінок.

Величина	для підлітків			для жінок					
	14	15	16	I	II	III	IV	V	VI
Об'єм горішний	см 84	см 86	см 88	см 90	см 96	см 102	см 108	см 114	см 120
Об'єм в поясі	64	66	68	70	74	78	84	90	100
Об'єм в бедрах	90	94	96	100	105	110	114	120	130
Довжина спідниці	75	80	85	102	105	108	108	108	108

Виміри кроїв для дівчаток від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Ціла довжина	см 45	см 48	см 50	см 55	см 60	см 65	см 70	см 75	см 80	см 85	см 90	см 96	см 102
Об'єм горішний	58	60	62	64	66	68	70	72	74	76	78	80	82
Довжина рукава	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	37½	39	40½

Виміри кроїв для хлопчиків від 1—13 літ.

Величина	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Зовнішня довжина коротких штанів	см —	см 29	см 33	см 36	см 39	см 42	см 45	см 48	см 50	см 54	см 56	см 58	см 60
Зовнішня довж. довгих рівних штанів	—	—	57	60	63	67	70	73	76	79	83	86	89
Довжина рукава	20	23	24	25	25	29	31	33	35	37	39	41	43

Ціни кроїв:

- а) велика форма крою (костюм, сукня, плац) 2-20 зол.
б) мала форма крою (блузка, спідничка, дитячий одяг, білля) 1-80 „
в) дрібнички (капелюхи, ковпирі, черевики, тощо) 1-— „
г) малий взір до ручних робіт 1-50 „
г) великий взір до ручних робіт 2-40 „

ЗРАЗКОВІ МОНОГРАМИ

(ручно рисовані)

до гапту й вишивання хрестиками

в ціні від 0-50 до 1-— зол. за штуку.

При замовленнях не забувати подавати величину букв і до чого вони призначені (до хустинок, білля, рушників, пошевок, обрусів і т. п.).

НИТКИ DMC до ручних робіт:

- Cotton Perle ч. 8. в клубках 0-65 зол.
„ 5. в мотках 0-45 „
DMC в мотках „ 12, 16, 25 . 0-25 „
Moulinée в мотках 0-18 „

При замовленнях треба подати краску (найкраще за числом) і кількість мотків або клубків. До робіт, помішених в „Новій Хаті“ можна красок не подавати, лиш зазначити, до якого взору дібрати нитки.

Гроші треба вислати рівночасно із замовленням переказом або в поштових значках. На звичайне порто посилок долучити 0-50 зол., а на поручене 0-65 зол. При найменших замовленнях ниток і інших матеріалів на порто треба долучити 1-10 зол., при більших (полотно, канва) 1-40 зол. Всі замовлення полагодується (за попереднім надісланням належитості) протягом 7—10 днів.

За посліплатою не висилається.

УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО

ВИКОНУЄ

готові або на замовлення ручні роботи з народними вишивками й мережками для прикраси одягів і домашньої обстановки.

ПОРУЧАЄ

вишивані блузки, суконки, сорочки до народних одягів, білля, обруси, капи, сервети, подушки.

ВИДАЄ

щомісячний журнал для збагачення домашньої культури „**НОВА ХАТА**“ з відділом мод і ручних робіт. Передплата виносить: на рік 18 зол., на піврік 9.50 зол., на чверть року 5 зол. Для Америки 3 дол., а для Чехословаччини 2.50 дол. річно. (Red. і Adm. Lwów, Rynek 39.)

КРОЇ! ————— МОНОГРАМИ! ————— ВЗОРИ!

ПОЗІРІ

ЖІНКИ

ПОЗІРІ

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВИ:

„УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО“

ЖІНОЧА ПРОМИСЛОВА КООПЕРАТИВА З ОБМ. ПОР. У ЛЬВОВІ.

АДРЕСА:

УДІЛ 10 — зол.

Львів, Ринок 39.

ВПИСОВЕ 1 — зол.

**ЖІНОЧА
ПРОМИСЛОВА
КООПЕРАТИВА**

„ТРУД“

ЛЬВІВ, Ринок ч. 39.

ВЕДЕ: 1. Робітню жіночого, мужеського та постільного білля.
2. Робітню жіноч. одягів, костюмів та плащів.
3. Магазин полотен, готового білля, кравецьких додатків.

УДЕРЖУЄ: 4. Трилітню фахову школу кравецтва й білизнярства.

УДЕРЖУЄ: 5. Курси для управительок робітень та інструкторок шиття і крою.

Видає Кооператива „Українське Народне Мистецтво“. За Редакцію відповідає **МАРІЯ ГРОМНИЦЬКА**.
Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок 39. З друкарні Наукового Тов. ім. Шевченка у Львові.

Ціна числа зол. 1.80